

Lacjalan Leimo

N:o 3-4 2020 7€

**Korona sulki
Valamon luostarin**

SISÄLTÖ

Aila-Liisa Laurila: Valamon luostari jouduttiin sulkemaan koronaviruspandemian vuoksi Heinävedellä olon 80-vuotisjuhluvuonna.	40
Pekka Vaara: Uhtuan maakuntapäivät pidettiin sata vuotta sitten maaliskuun loppupäivinä vuonna 1920 punaista uhkaa peläten.	46
Marija Kundozerova: Irinja Grigorjevna Kundozerova (o.s. Tonina) syntyi vuonna 1930 Tumčassa ja kertoo, että elämä meni kuin silmien rävähdys.	48
Unto Martikainen: Runsaan 80 vuoden takainen korttiaika alkoi 12.10.1939, jolloin alettiin jakaa elintarvikkeiden ostoon oikeuttavaa korttia.	51
Aleksi Konkka: Petroskoilainen tutkijaryhmä matkusti pohjoiseen Louhen piiriin ja löysi kiinnostavia karsikkoja ja kalmismaita.	54
Maija Vaara: Kerttu Lammassaaren näyttely ja sen esittely Juminkeossa antoivat havainnollisen kuvan vienalaisten pukujen kehityshistoriasta.	58
Syntymäpäivä: Karjalan tasavallan ansioitunut näyttelijä ja Venäjän federaation kansantaiteilija Pekka Mikšijev on täyttänyt 85 vuotta.	61
Tuonilmaisiin: Runoilija, kääntäjä ja vaikuttaja Aleksandr Volkov ja Suomussalmen Kuivajärvellä sijaitsevan Alangon tilan isäntä Veikko Huovinen.	62
Uutisia: Karjalaisten IX kerähdä kokoontui Aunuksessa viime hetkellä ennen koronaviruspandemian vuoksi määrättyjä rajoituksia.	64
Laukunantajat: Karjalan Sivistysseuran puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna pohtii koronaviruspandemian vaikutuksia.	71

Karjalan Leimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Päätoimittaja vieraili Valamon luostarissa Heinävedellä vain vähän ennen kuin se suljettiin ja sai haastatella igumeni Sergeitä.

Kuvaaja:

Aila-Liisa Laurila

Tarjota juttua lehteen

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2020

Lehden numero	Aineisto toimitukseen	Lehti painoon	Lukijoilla (arviopäivä)
5-6	13.06.	23.06.	10.07.
7-8	08.08.	18.08.	04.09.
9-10	03.10.	13.10.	30.10.
11-12	21.11.	01.12.	18.12.

Aineistot lehtiin: paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Leimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Pilkku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 101. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €,
1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: 050 5055 531
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti-to klo 10-15,
heinäkuussa suljettu.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €,
opiskelijajäsenet 15 € ja lehti sisältyy
jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 28. huhtikuuta 2020

Karanteenikevät

Jäi äärimmäisen hyvä mieli siitä, että ehdin pienen karjalaisryhmän mukana vieraillla Valamon luostarissa Heinävedellä juuri ennen koronaviruskurjuuden alkamista Suomessa. Ehdimme seurata *Karjala*-lehden pilkkikilpailua Juojärven jäällä, käydä hautausmaalla, osallistua paastonajan palveluksiin luostarikirkossa ja keskustella igumeni **Sergein** kanssa. Pian lähtömme jälkeen, maaliskuun puolivälissä, luostari sulkeutui ulkopuolisilta.

Luostarin telkeytymisen aikaan me Tampereen seudun karjalaiset osallistuimme vielä talvisodan päättymisen muistojumalanpalvelukseen Kalevan kirkossa ja laskimme seppeleet sankarivainajien ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkeille. Kirkossa oli jollain tapaa aavemainen tunnelma, mutta yllättävän paljon väkeä, vaikka liikkumisrajoituksia oli jo alettu suositella.

Huomasin kotiin kävellessäni, että kaupungin kadut olivat ruvenneet autoitumaan. Alko karanteeniaika.

Poikkeustilan päästyä vauhtiin tyhjjeni myös kalenteri. Kaikki alkoi siirtyä tai peruuntua. Siinä menivät niin Karjalan Sivistysseuran Heimopäivät kuin Karjalan Liiton 80-vuotisjuhluvuoden tapahtumatkin. Karjalan Rahvahan liitto ehti pitää IX edustajakokouksensa Aunuksessa, mutta ulkomaisia vieraita sinne ei enää päästetty. Pian sulkeutui koko itäraja ja kalenterissani olleet matkat pyyhkiytyivät pois. Myös Tartossa kesäkuussa pidettäväksi suunniteltu Suomalais-ugrilaisten kansojen VIII Maailmankongressi siirtyi vuodella päivämäärään 16.–18.6.2021.

Uhtua-seura sai sentään pidettyä vuosikokouksensa sähköpostin välityksellä maaliskuun lopulla. Se vaati hyvän valmistelun ja onnistui, mutta eipä siinä puheenvuoroja liikaa käytetty. Toisten tapaamista kasvokkain ei mikään nykyajan digitaalinen apuväline voi korvata, vaikka jonkinlainen kontaktiväylä paremman puutteessa onkin.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Etäällä toisistaan asuvat perheetkin ovat löytäneet virtuaalitapaamisiinsa Teamsit ja Zoomit nyt, vaikka eivät ole olleet ennenkin kovin usein tekemisissä toistensa kanssa. Pääsiäistä ja vappua on vietetty etäyhteyksin.

On sanottu, että koronaviruspandemia muuttaa maailman. Näin varmasti on, mutta kukaan ei osaa vielä sanoa, millaiseksi kaikki muuttuu, mitä jää pois ja mitä tulee tilalle. Moni haluaa varmasti lopettaa kotikaranteenin heti kuin mahdollista, mutta emme tiedä, milloin se on taatusti turvallista ja milloin pääsee taas vapaasti mihin tahansa. Joku ehkä haluaa palata takaisin kaikkeen entiseen, mutta se tuskin on enää mahdollista.

Valamon luostarin johtaja igumeni Sergei on elänyt yli puolet elämästään Heinäveden Papinniemessä. Luostarin pääkirkko on pyhitetty

Valamon luostarin uusi aika

Koronaepidemia sulki Valamon luostarin vieraspalvelut maaliskuun puolivälissä Heinävedellä. Pääsiäisenä jumalanpalveluksiin saivat osallistua vain veljestö ja muut asujat. Todellinen hiljaisuus tuli luostarin Heinävedellä olon 80-vuotisjuhlavuonna.

Ortodokseille pääsiäinen on vuoden tärkein juhla. Silloin Valamoon on perinteisesti saapunut paljon vieraita. Luostarin johtaja, igumeni **Sergei** tosin kertoo, että joulua on vieläkin suosittu silloin, kun ihmiset hakevat lepoa ja rauhaa.

Koronaviruspandemia muutti tilanteen surkeaksi Valamon Heinävedelle sijoittumisen juhlavuonna. Poikkeustila iski pahasti luostarin taloudellisiin toimintaedellytyksiin.

Valamon veljestölle pääsiäinen merkitsee yleensäkin pitkää hiljentymisen aikaa. Tänä keväänä hiljaisuudesta tuli tavallistakin hiljaisempi ja ilosta tavallista vaisumpi. Ennen pääsiäistä on 40 päivän paasto ja pääsiäisen jälkeen 40 päivän juhla-aika, joka päättyy Kristuksen taivaaseen nousemisen juhlaan.

– Pääsiäinen on tärkeä siksi, että silloin Kristus kuolemalla kuoleman voitti. Paaston aikana luostarissa on jumalanpalveluksia enemmän, ja ne ovat pidempiä kuin muulloin. Aterioilta ovat kaikki eläinkunnan tuotteet pois. Laihdun sen aikana monta kiloa, on kevyempi olo ja virkeämpi mieli. Hengellinen paasto on ennen kaikkea yhteyttä Jumalaan, igumeni Sergei sanoo.

Poikkeustilasta huolimatta pääsiäinen sujui igumeni Sergein mukaan oikein hyvin, vaikka poikkeuksellisesti vain luostarin veljestön kesken. Kaikki perinteen mukaiset jumalanpalvelukset toimitettiin. Luostari pysyy nyt suljettuna ainakin toukokuun loppuun asti.

On suuri ihme, että tasan 80 vuotta sitten luostari löysi niin nopeasti uuden kodin Heinävedeltä. Vanha Laatokan Valamon luostari lakkautettiin 4. helmikuuta 1940. Muutama munkki palasi saarelle vielä välirauhan

Kristuksen kirkastumisen muistolle. Uuden Valamon ensimmäinen johtaja igumeni Hariton Laatokan Valamossa 21. syyskuuta 1942.

Valamon luostarin perustajat Sergei ja Herman ovat kuvattuna pääkirkon ulkoseinässä olevassa mosaiikissa.

aikana, mutta ikiaikaisen luostarin tarina jatkui syysystä 1940 alkaen Etelä-Savossa.

Talvisodan aikana Laatokan Valamon luostarin kallisarvoisia aarteita kerättiin kiireesti talteen ja tuotiin pois. Samoin lähes 200 miehen veljestö siirtyi igumeni **Haritonin** (1872–1947) johdolla turvaan.

Ensimmäinen osoite oli Kannonkosken Piispalan koulu Keski-Suomessa. Uuden vakituisen paikan etsintä käynnistyi saman tien. Presidentti **Kyösti Kallio** antoi luostarin johdolle vihjeen myytävänä olevasta kartanosta Heinävedellä.

Syksyllä 1940 luostari oli jo siirtynyt kookkaan maatilán suojiin Heinäveden Papinniemen. Paikka valikoitui Jumalan johdatuksella.

Hollannin prinssi **Henrik** oli vuonna 1928 vierailut Laatokalla Valamon luostarissa ja saanut siellä lahjaksi pyhittäjäisiä **Sergei** ja **Herman** Valamolaista esittävän ikonin. Matkallaan prinssi lepäsi ministeri **Yrjö Herman Saastamoisen** omistamassa Papinniemen kartanossa ja lähtiessään unohti ikonin sinne. Se kiinnitettiin seinälle, missä se oli yhä vuonna 1940.

Kun luostarijohto etsi uutta kotia evakkomunkeille, huomattiin, että vanhan Valamon perustajat ovat jo Papinniemen kartanossa. Igumeni Hariton piti pyhittäjäisien läsnäoloa niin vahvana merkinä, että Papinniemen tila hyväksyttiin oitis Uuden Valamon sijoituspaikaksi.

Lisäksi kartanon karja oli suurikokoista ja osin mus-

Arkkitehti Ivan Kudrjavzevin suunnittelema, pohjoisvenäläistä kivikirkkotyyliä edustava Valamon luostarin kirkko vihittiin käyttöön 5. kesäkuuta vuonna 1977. Samantyyppisiä yksikupolisia, valkoisia tiilikirkkoja näkee esimerkiksi Novgorodin ja Pihkovan alueilla.

tavalkoista, samanlaista rotua kuin evakkomatalla teuraaksi joutunut Laatokan Valamon karja oli ollut. Kun vielä auto juuttui matkalla kiinni kylätien liejuun, asia oli selvä. Paikkaan jäätiin.

Nykyisin Valamon luostaria johtava igumeni Sergei kertoo olevansa tyytyväinen sijaintiin. Hänestä mai-sema muistuttaa hieman jopa Laatokan Valamoa. Vettä on ympärillä paljon ja pellot kumpuilevat.

Kauppakirjat Papinniemen kartanosta tehtiin 6.6.1940. Munkkien hoitoon tuli 50 hehtaaria peltoa ja 300 hehtaaria metsää. Myöhemmin metsäala on kasvanut 450 hehtaariin.

– Luonto on puhdasta ja kaunista. Juojärvi on ollut yksi puhtaimpia järviä näihin päiviin asti. Vielä 20 vuotta sitten järven vettä käytettiin jopa juomavetenä. Nykyisin meillä on porakaivo, igumeni Sergei kertoo.

Karjalaisille Laatokan Vanha Valamo oli tärkeä pyhiinvaelluspaikka. Savoon ja Pohjois-Karjalaan evakuoitua Suomen ortodoksiväestöä asui sotien jälkeen runsaasti kohtuullisen matkan päässä Heinäveden Uudesta Valamosta.

Nykyisin ei ole enää näin, mutta junilla, busseilla ja yksityisautoilla pääsee perille kaukaakin. Joensuu, Pieksämäki, Varkaus ja Kuopio ovat 60–100 kilometrin päässä. Helsingistä on ollut suora pikabussiyhteys perille asti.

Karjalaisuus on Uudesta Valamosta hiipunut sen myötä, että karjalaisjuuriset miehet ovat kadonneet veljestöstä. Igumeni Sergeillä juuret sentään ovat isän kautta Soanlahdella, joka on luovutettua Karjalaa. Äidinkin puolelta on löytynyt ortodoksihaa-ra 1700-luvulta nykyisen Pohjois-Karjalan alueelta Liperistä.

– Ennemminkin meillä näkyy slaavilaisuus, esimerkiksi Trapesan ruokalistassa, teemaillallisissa ja ravintolan sisustuksessa. Venäläiset vieraat tuntevat olonsa kotoisaksi täällä, mutta kaikki muutkin ovat tietenkin tervetulleita viihtymään.

Karjalaisuus säilyy sydämissä, mutta karjalan kielten elpymiseen igumeni Sergei suhtautuu hieman epäilevästi. Hän siteeraa edesmennyt historiantutkijaa **Heikki Kirkistä**, jonka mukaan karjalaisuus elää niin kauan kuin joku tuntee itsensä karjalaiseksi. Igumeni kertoo itse tuntevansa niin, mutta karjalan puhuminen on hänellekin vaikea juttu.

Igumeni Sergei kertoo pyöritelleensä ajatusleikkinä mielessään vaihtoehtoa, että sotaa ei olisikaan

Pappismunkki Filagri Laatokan Valamon kappelissa kuvattuna 21. syyskuuta vuonna 1942.

Igumeni Sergei eli Yrjö Rajapolvi saapui Valamon luostariin tasan 30 vuotta sitten 25-vuotiaana.

ollut ja Suomen ortodoksinen kirkko omistaisi yhä vanhat Karjalan luostarit Valamon, Konevitsan ja Lintulan. Miten silloin pärjättäisiin?

– Ortodoksien määrä on niin pieni, että olisi aikamoinen työ pitää kaikki luostarit hyvässä kunnossa. En tiedä, missä kunnossa ne olisivat tänään. Kaikki on ollut Jumalan johdatusta siinä, että asiat ovat kuin ovat. Venäjä on kunnostanut luostareitaan.

Luostarin ylläpito on kallista. Uuden Valamon pihapiirissä on useita rakennuksia, jotka vaativat jatkuvaa huolenpitoa. Alueella on joka vuosi jokin remontti meneillään.

Hotellin putkiremontti on tehty hiljattain, ja nyt sellaista vaativat kirjasto ja kulttuurikeskus. Munkkien keljoillekaan ei ole tehty mitään pitkään aikaan.

– Venäjällä luostarit ovat saaneet viime aikoina sponsoreita presidentti **Putinin** johdolla. Miljardöörien tuella on Valamon saarelle jopa rakennettu uusia skiittoa. Niitä veljestö ei tosin haluaisi, koska uutta veljestöä ei tahdo löytyä.

Venäjällä ei myöskään kaivata Suomeen siirtynyttä Vanhan Valamon aarteistoa. Arvokkaat esineet tuotiin Suomeen Pariisin rauhansopimukseen tehdyllä kirjauksella ja pysyvät täällä.

– Sota siirsi Valamon sijainnin. Todellinen Valamo muutti tuolloin Savoan ja jatkaa toimintaansa täällä. Presidentti Putin vastasi taannoin toimittajan kysymykseen kertoen, että Suomessa on pidetty hyvää huolta Valamon aarteista. Venäjä ei niitä tarvitse.

Heinäveden Uusi Valamo on pitänyt itsensä taloudellisesti hengissä omalla yritystoiminnallaan. Valamo on matkailuyritys, alkoholijuomien tuottaja ja koulutuskeskus.

Alkava kesä on siinä mielessä merkittävä, että myyntiin saadaan ensimmäinen suuri erä kuusi-vuotiasta viskiä. Se tuo toivottavasti tullessaan entistä paremmat myyntitulot.

Ilomantsilaisen Hermannin Viinitila Oy:n ja Valamon luostarin yhdessä perustama Valamon Viiniherman Oy on merkittävä tekijä Suomen tilaviinimarkkinoilla. Isä **Andreas** vastaa Valamon tuotannosta.

Hermannin kirkkoviini on noussut suosittuun asemaan kaikissa suomalaisissa seurakunnissa. Alkoholilain muutoksen myötä myös ehtoollisviinille on tullut alkoholivero ja jakelu siirtynyt Alkoon. Yllättäen säädös toi Valamossakin käytettävälle ehtoollisjuomalle rengasmatkan pääkaupunkiseudulle.

– Tilanne muuttui niin, että emme enää saa myydä ehtoollisviiniä suoraan seurakunnille kuten aikaisemmin. Viini menee ensin Alkon keskusvarastoon, jolle mekin teemme tilauksen ja sieltä tulee lähetykset Heinäveden keskusta. Joudumme noutamaan sen yli 40 kilometrin päästä!

Igumeni Sergei pyörittelee päätään ja harmittelee, kun toiminnassa ei tunnu olevan mitään tulkua, mutta ei tähän byrokraatiaan ole saatavilla mitään muutostakaan.

Koronaviruspandemian aiheuttamaan sulkeutumiseen liittyy huoli luostarialueen kunnossapidosta: onko varaa elää, toimia ja remontoida rakennuksia kuten on suunniteltu.

– Veljestön asuinrakennus on tehty 1980-luvulla ja sitä on jo aivan pakko remontoida. Mietimme, olisiko järkevää jopa rakentaa kokonaan uudet tilat.

Vanha päärakennus menetettiin tulipalossa vuonna 2012. Luostari haluaisi rakentaa tilalle uuden, mutta siihen ei ole löytynyt rahoitusta. Puretun raunion puumateriaalillakin on yritetty kerätä varoja. On tehty muun muassa jakkaroita, joita on myyty Tuohus-mymälän asiakkaille.

Luostari saa jonkin verran myös testamentti- ym.-lahjoituksia vuosittain. Esimerkiksi kulttuurikeskuksen rakentamiseen tuli lahjoituksia yli 300 000 euron verran. Ne helpottavat, mutta eivät ole ratkaisu pitkällä tähtäyksellä.

Kulttuurikeskuksen *Luostarin puutarhassa* -näyttelyn avajaiset piti pitää 21. maaliskuuta. Kutsut oli jo lähetetty, mutta valitettavasti avajaiset jouduttiin peruuttamaan koronaviruspandemian takia. Vieraat ovat kuitenkin tervetulleita heti, kun tilanne normalisoituu. Näyttely on avoinna tammi-kuuhun 2021 saakka.

Valamon kaikkien pyhien päivänä, 26. heinäkuuta on tavoitteena pitää pääjuhla Heinävedellä olon 80 vuoden kunniaksi. Paikalle ajateltiin kutsua paljon kirkollista väkeä, piispoja, luostarien johtajia ja pappeja.

– Valamon luostarin Heinävedellä toimimisen 80-vuotisjuhlaa heinäkuun viimeisenä sunnuntaina ei ole vielä peruttu, joskin on tutkittu mahdollisuutta siirtää juhlaa toiseen ajankohtaan. Kaikki tulevan syksyn viikonloput luostarin majoitustilat on kuitenkin jo täyteen varattu, joten voi olla, että joka tapauksessa pidämme juhlat alkuperäisessä aikataulussa, vaikka pienemmästi, jos covid-19-tauti ei ole vielä siihen mennessä laantunut, igumeni Sergei kertoo sähköpostitse tapaamisen jälkeen.

AILA-LIISA LAURILA

Teksti ja värikuvat

Mustavalkoiset SA-kuvat

M. Aaltonen ja Kauko Kivi

Mikäli haluatte tukea Valamon luostaria sen vaikeassa taloustilanteessa, sille voi tehdä lahjoituksia tilille FI93 2102 1800 0001 93 (NDEAFIHH). Myös luostarin verkkokauppa palvelee osoitteessa webtuohus.valamo.fi.

Vajaa vuosi sitten skeemaigumeni Johannes liitettiin pyhien joukkoon nimellä pyhittäjä Johannes Valamolainen. Igumeni Sergei esittelee pyhittäjä Johannes Valamolaisesta maallattua ikonia, joita on tehty kaksi. Toinen on Valamon pääkirkossa ja toinen Kaikkien Valamon pyhien kirkossa.

Monen vuosisadan perintö

Tutkijat ovat arvioineet, että Laatokan Valamo sai alkunsa 1100-luvulla tai viimeistään 1400-luvulla. Luostari autioitui sadaksi vuodeksi 1600-luvulla. Perustajina pidettyjen **Sergein** ja **Hermanin** muistoa alettiin elvyttää erityisesti igumeni **Efremin** (1749–1782) aikana.

Toisen maailmansodan uhka alkoi leijua Valamossa syyskuussa 1939, jolloin saarelle virtasi runsaasti sotilaita. Kirkonkellot vaikeutettiin ja perheet evakuoitiin saarelta jo ennen lokakuun puoliväliä.

Helmikuussa 1940 Valamo koki kovia pommituksia. Luostarin toiminta päätettiin lakkauttaa 4. helmikuuta 1940. Veljestö siirrettiin viittä munkkia lukuun ottamatta kuorma-autoilla jäätä myöten turvaan.

Luostarin kirkko- ja taide-esineistöä kuljetettiin pois 40 kuorma-autolla 16. ja 17. maaliskuuta. Kaikki suomalaiset poistuivat saarelta 18. maaliskuuta 1940.

Jatkosodan aikaan Valamo saatiin takaisin. Saari todettiin neuvostosotilaista vapaaksi 20. syyskuuta 1941. Viiden munkin ryhmä palasi saarelle marraskuussa 1941.

Heinäkuussa 1942 saarella asui jo kymmenen munkin ryhmä johtajanaan pappismunkki **Filagri**. Luostaritoimintaa ei kuitenkaan ehditty aloittaa ennen kuin lopullinen poistuminen tuli 20. syyskuuta 1944.

Igumeni Sergei on kuudes luostarin johtaja Uudessa Valamossa. Hänen edeltäjiään ovat igumenit **Hariton**, **Jeronim**, **Nestor**, **Simforian** ja **Panteleimon**.

Igumeni Sergei syntyi 23. huhtikuuta 1965 ja vietti lapsuutensa Viinijärvellä Pohjois-Karjalassa. Siviiliniemeltään hän on **Yrjö Rajapolvi**.

– Sukunimen ottivat käyttöön isoisoisäni **Jevsei Gordejef** ja isovanhempani **Stepan** ja **Anna Gordejef** vuonna 1910 maatilan nimen mukaan, hän kertoo.

Yrjö Rajapolvi saapui luostariin 25-vuotiaana vuonna 1990. Sitä ennen hän oli suorittanut uskonnon opettajan tutkinnon Joensuun yliopistossa. Alkuaikojen kuuliaisuustehtävä oli kirkkoleipien eli prosforien leipominen. Hän on myös arkkimandriitta, joka on pappismunkille annettava arvonimi. Igumeni tarkoittaa luostarin johtajaa.

Uuteen Valamoon siirtyneiden munkkien ruokailua on kuvattu 1. lokakuuta vuonna 1942. Takana pöydän päässä istuu luostarin johtaja, igumeni Hariton. Neljä munkkia syö samasta vadista. Selin pöytien välissä munkki lukee pyhien isien kirjoituksia toisten ruokaillessa. Kuva: SA-kuvat M. Aaltonen

Pappismunkki Mitrofan (vas.), torjuntakomppanian vääpeli ja pappismunkki Michei kuvattuna 12. heinäkuuta 1943 Vanhan Valamon pihamaalla.

Uhtuan maakuntapäivät pidettiin punaisen uhan alla

Sata vuotta sitten maaliskuun loppupäivinä vuonna 1920 kokoontuivat Uhtualla maakuntapäivät. Asialistalla oli suuria asioita. Oli päätettävä Vienen Karjalan valtiollisesta asemasta, kun ulkoisilta vallankäyttäjiltä oli saatu olla jonkin aikaa rauhassa ja hallinnon ottaminen karjalaisten omiin käsiin näytti mahdolliselta.

Talvella 1919–1920 oli Vienassa eletty väliaikaisen toimikunnan aikaa. Toimikunta oli valittu Uhtualla kansalaiskokouksessa heinäkuun lopulla 1919, kun edellisenä syksynä suomalaisia heimosotureita ja myös toisiaan vastaan taistellen vionalaiset olivat päässeet sopimukseen yhteisestä hallintoelimestä.

Maakuntapäiviä valmisteltiin huolellisesti väliaikaisen toimikunnan ja sen suomalaisten neuvonantajien toimesta. Edustajat valittiin alueen kunnissa vapailla vaaleilla, joihin jokainen 18 vuotta täyttänyt sai osallistua.

Kylissä äänestettiin tai valittiin kyläkokouksissa ensin valitsijamiehet, jotka kokoontuivat valitsemaan kunnan edustajat maakuntapäiville. Valituksi tuli 120 edustajaa Kiestingin, Vuokkiniemen, Kontonkin, Pistojärven, Jyskyjärven, Kiimasjärven, Uhtuan, Vitsataipaleen, Oulangan, Repolan, Rukajärven ja Tunkuan kunnista.

Myös Suomeen asettuneet karjalaiset saivat kutsun lähettää kuusi edustajaa Uhtualle. Edustajat eivät kuitenkaan päässeet paikalle, kun rajalla oli vastassa puna-armeijan sotilaita ilmoittaen, ettei Suomen porvareilla ole asiaa maakuntapäiville.

Maakuntapäivien aikoihin oli Vienen ulkoinen asema jälleen muuttumassa. Pohjois-Venäjää olivat vuosina 1918–1919 hallinneet englantilaisten johtamat liittoutuneiden sotavoimat ja niiden tuemat valkoiset venäläiset vastavallankumoukselliset.

Näiden valta oli juuri kukistunut, kun puna-armeija oli saanut hallintaansa Arkangelin ja Murmanskin, josta britit olivat poistuneet lokakuussa 1919. Jo joulun 1919 tienoilla havaittiin myös Vienen kylissä vaivihkaa kiertäneitä bolševikkien

agitaattoreita ja puna-armeijan partioita.

Ensimmäiset punaiset hiihtojoukot saapuivat Uhtualle juuri maakuntapäivien alla 19. maaliskuuta. Karjalaiset kuuluivat punaisten lähestymisestä ja päättivät ottaa tulijat rauhallisesti vastaan. Väliaikaisen toimikunnan jäsenet pysyivät Uhtualla, mutta suomalaiset neuvonantajat katsoivat parhaaksi siirtyä Suomen puolen rajakyltiin seuraamaan tilanteen kehittymistä.

Maakuntapäivien keskeinen päätös tuli koskemaan Karjalan valtiollista asemaa, jossa oli pohjana helmikuussa 1919 Vienen Kemin itsenäisyyskokouksessa tehty päätös ja sen vahvistaminen Uhtuan kansalaiskokouksessa heinäkuussa. Maakuntapäivien oli päätettävä, pysyäkö itsenäisyyslinjalla vai siirtyä avoimesti kannattamaan Suomeen liittymistä.

Kysymys oli myös siitä, mikä toimintalinja olisi taktisesti edullisin, kun tiedettiin punaisten uhkaavan vahvoimmin Viena. Väliaikainen hallitus kysyi neuvoa myös Suomen hallitukselta ja sai neuvon edetä varovaisesti bolševikkien ärsyttämisen sijaan.

Maakuntapäivät aloitti työnsä 21. maaliskuuta varsin sopuisasti. Avausistunnon pöytäkirjan mukaan myös Neuvosto-Venäjän joukkojen päällikkö **Aleksandrov** ilmoitti takaavansa kokouksen rauhallisen pidon sekä edustajien, myös Suomesta tulleiden karjalaisten koskemattomuuden.

Puna-armeijan joukot ja heidän poliittiset komissaarinsa olivat saaneet ohjeet esiintyä ystävällisesti ja yrittää taivutella karjalaiset omalle puolelleen. He lupailivatkin kyläläisille kaikenlaista hyvää neuvostohallinnon toimesta, viljatoimituksia ”yli norman” ja työtä Muurmannin radalla. Aleksandrov sai karjalaisilta luvan pitää puheenvuoron maakuntapäivien avajais-

istunnossa. Siinä hän lupasi karjalaisille ”täyden vapauden itse päättää asioistaan”.

Vuokkiniemeläinen **Vasili Keynäs** edusti maakuntapäivillä Repolaa, jossa hän toimi opettajaseminaarin johtajana. Keynäs oli hiihtänyt Uhtualle luottaen punapäällikkö Aleksandrovin lupaukseen, että ”kehenkään ei kosketa”. Perillä hän sai kuulla maakuntapäiville eri kylistä saapuneiden edustajien epävarmoista mielialoista. Myöhemmin kirjoittamassaan selostuksessa Keynäs arvioi kokouksen alussa vallinneita tunnelmia:

”Ilmeni, että paikkakunnalla olevat bolševikit olivat jo aloittaneet voimakkaan agitatsioonityön, että he aikoivat käyttää kaikki voimansa vaikuttaakseen maakuntapäiviin... ja oli olemassa epävarmuutta kannasta bolševikeihin nähden. Olihan Karjala viime vuosina saanut olla monenlaisten ristiaallokkojen vyörytettävissä, joten ei tämä ihme ollutkaan... Nyt oli Karjalaan saapunut uusi mahti, jota ei tunnettu ja josta yleensä sen vuoksi Vienen Karjalassa oli suotuista käsitys. Näihin tahdottiin suhtautua ystävällisesti ja luotettiin siihen, että nämät julistamansa pienten kansojen itsemääräämisoikeuden pohjalla tahtovat Karjalalle antaa oman vapautensa.”

Maakuntapäivien alettua muuttuivat bolševikkien vaikuttamisyritykset uhkaavammiksi. Keynäen mukaan ”pari aunukselaista agitaattoria – **Sonnikoff** ja **Mihailoff** – olivat valmiit sekaantumaan kokouksen menoon auliisti”.

Tämä johti Keynäen arvion mukaan karjalaisten vastarinnan tiivistymisen, ja lopputulemana syntyi jälleen kerran päätös irrottautua Venäjältä. Vionalaisten itsevarmuus kasvoi maakuntapäivien edetessä ja he antoivat punaisille määräyksen poistua Uhtualta, mitä nämä vielä sillä kertaa tottelivat. Karjalan valtiollista asemaa koskivaksi päätökseksi kirjattiin pöytäkirjaan:

”Me Vienen Karjalan kansan yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perusteella valitsemat edustajat kokoontuneina Uhtualla Vienen Karjalan ensimmäisille maakuntapäiville edustajavelvollisuuttamme täyttämään, ilmoitamme omana ja kansamme järkähtämättömänä mielipiteenä,

Vuokkiniemen kunnan edustajat kokoontuneina vuoden 1920 maakuntapäiville Uhtualla. Kuva on otettu Andronov-suvun talon Ondronon edustalla Uhtuan Lamminpohjassa.

vetoamalla pienten kansojen itsemääräämisoikeuteen, kansamme vanhaan kansalliseen erikoissivistykseen ja maantieteelliseen asemaan Venäjän valtakunnassa, että Vienan Karjala saisi itse vapaasti hoitaa asiansa sekä irtaantua Venäjän valtakunnasta.

Saman kansan ehdottomana vaatimuksena julkilausumme, että Neuvosto Venäjän aseistetut joukot on kiireimmiten vedettävä pois Vienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan alueelta, että kansa saisi vapaasti kokoontua, että nekin historiallisesti Karjalan rajojen sisäpuolella olevat kunnat, jotka eivät vielä kuulu Toimikunnan alueeseen, saisivat vapaasti määrätä suhteensa Venäjään ja että olojen vakiinnuttua yleisellä kansanäänestyksellä määrätä tulevasta valtiollisesta asemastaan.

Itsenäisen Karjalan suhdetta Venäjään ja Suomeen puitiin kokouksessa perusteellisesti. Keynään arvion mukaan päätös itsenäisyydestä oli eräänlainen taktinen väliaikaisratkaisu, jonka seurauksia hän kuvaa kirjoituksessaan:

”Hetimitä kun maakuntapäivät päättivät irtautumisesta Venäjältä, rupesivat bolševikit levittämään sellaista huhua, että Karjala liitetään ilman muuta Suomeen, että sen metsät viedään Suomen porvareille jne. Varsinkin radan varrella oleville oli tämä asia suurena kompastuksena.”

Monia muitakin tärkeitä asioita ehdittiin toista viikkoa kestäneillä maakuntapäivillä käsitellä. Pöytäkirjan lähes sataan pykälään kirjattuja päätöksiä olivat muun muassa ”maanomistusolojen järjestely sellainen, että sekä valtion että kuntain ja yksityisten edut ovat tulleet huomioon otetuiksi; kauppatoiminta kokonaan osuustoiminnalliselle pohjalle; kirkolliset olot kansanvaltaisemmaksi sekä täysi uskonnonvapaus; koulupakko, opetus äidinkielliseksi ja vapaa valistustyö voimakkaaksi; suunnitellut vakuutuslaitosten, kulkuneuvojen ja terveydenhoito-olojen järjestämisestä; toimenpiteet maanviljelyksen edistämiseksi; oikeuden käyttöön Suomen laki, ja kunnallisten asiainhoito uudenaikaisemmaksi.”

Maakuntapäivät päätti järjestää itsenäisen Karjalan hallinnon uudelle pohjalle. Päätettiin muodostaa väliaikaisen toimikunnan tilalle Karjalan väliaikainen hallitus ja siihen viisi osastoa: oikeusasian, rahavarain, elinkeinoasiain, maa- ja metsäasiain sekä valistusasian osastot. Osastojen johtajat ja hallituksen puheenjohtaja muodostivat väliaikaisen hallituksen, johon valittiin:

Vasili Keynäs (Kondratreff) Vuokkinimestä 87 äänellä, **Huoti Hilippälä** (Feodor Tichanoff) Uhtualta 85 äänellä, **Huoti Sinikivi** (Feodor Feodoroff) Kontokista 85 äänellä, **Vasili Niemelä** (Ivanoff) Kiestingistä 69 äänellä, **Erkki Simola** (Kiril

Bogdanoff) Uhtualta 59 äänellä ja **Teppo Pettersson-Väinölä** (Remsu) Vuokkinimestä 53 äänellä.

Kesällä 1919 valitusta väliaikaisesta toimikunnasta kelpuutettiin väliaikaiseen hallitukseen Huoti Sinikivi. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Huoti Hilippälä. Lisäksi valittiin äänestyksellä edustajat Neuvosto-Venäjälle ja Suomeen matkustaviin lähetystöihin, joille päätettiin antaa ”täydet valtuudet toimia parhaan harkintansa mukaan Karjalan hyväksi ja sen pyrkimysten tunnetuksi tekemiseksi kaikissa maissa”.

Puna-armeijan vetäytyminen Vienasta jäi kovin lyhytaikaiseksi. Toukokuun loppupuolella punaiset olivat jälleen Uhtualaan sadan miehen joukolla eivätkä he enää yrittäneet ystävällisyydellä voittaa Karjalan rahvasta puolelleen.

Väliaikainen hallitus joutui pakenemaan ensin Vuokkiniemeen ja sieltä pian Suomeen. Vienan hallinnasta taisteltiin väliaikaisen hallituksen joukkojen ja puna-armeijan kesken syksyyn 1920 saakka.

PEKKA VAARA

Vasili Keynään selostukset ja muuta aineistoa maakuntapäivistä löytyvät KSS:n Sampo-tietokannasta asiasanalla ”Uhtuan maakuntapäivät 1920”.

Panorama rantavuorelta päin Niskan kyläh, Piäjärveh (takarannalla näkyy Päinur-tunturi).

Irinja Kundozerovan elämyä ta viisahutta

Tumča oli pohjosimpie Oulankan kunnan kylie. Še šijot- tu Tumčajärven lounašrannalla, missä Kuušinkijoki ta Tumčanjoki lašettih järveh. Nykyjäh Tumčankylyä ei ole kartalla, a šen entiset eläjät tahi niijen jälkeläiset pere- hineh on hajauvuttu muajilmua myöte.

Myö tutkijat tapasima Tumčaš- ta kotosin olijan akkasen vuuvven 2019 keruumatalla Nisankyläššä Karjalan ta- savallan Louhen piirissä. Häntä kučutah **Irinja Grigorjevna Kundozerova** (o.s. Tonina). Hiän on 89 vuotta vanha, nykyjäh eläy Zarečenskissa Muurmannin alove- hella. Irinja oli monta vuotta elän Nisan- kyläššä ukkoh kuolemah šuati. Šiitä hiän muutti Zarečenskih ta kešäsin käytih Ni- sašša kalmismualla omahisie tervehtimäh ta šamalla näkeytymäh oman nuorušajan potruškah Akulinan kera. Tämmösellä reis- sulla myö hänet tapasimaki.

Pitäy šanuo, jotta meijän keruumatan tarkotuksena on ollun poimie karjalan kie- len näyttehie ta rahvahanrunoutta. Ta Irin- jašta tuli paraš tiijonantaja: čomalla karja- lan kielellä hiän kertojeli meilä tapahuksie elämästä, tarinoita, lääkintäkeinoja, hyvällä

mielin laulo lauluja. Tämmösie pakinan- kaverija nykyjäh ani harvoin tulou vaštah.

Irinjan kertomuksissa heijaštuu šeuvin ta šen eläjien kova kohtalo. Kuinka vuati- mattomie ta šuoštuvaisie ollah šota-ajan lapšet – sitä joutuu ihmettelömäh! Kuin- ka nöyräšti hyö otettih vaštah elämän vai- keuksie, kuinka viisahie luonnonlapšie hyö ollah ta šamalla valmehie jakamah omie tietoja toisilla!

Mie piätin kirjuttua Irinjašta, hänen elämänšeikoista, min kautti näkyy mon- nen karjalaisen taival Karjalan pohjosešša. Šamalla taričen teilä luvettavaksi ainehis- tuo Irinjan muutomista tavoista šanoineh.

Irinja on šyntyn vuotena 1930 Tumčašša. Kylä oli melko suuri – kolmisenkymmentä taluo. Kyläššä oli kauppa, kirikkyö ei ollun (lähimmäini oli Oulankašša), toimi kol- hosi ”Stahanovec” (Stahanilaini). Rahvaš

Irinja Grigorjevna Kundozerova (o.s. Tonina)

piettih lammašta, heposie.

Lehmyä oli joka talošša. Irinjan pere- hellä oli kakši lehmyä, maijošta ta voista ei ollun puutetta. Rahkua oli korvamittoja – ei ollun kunne šuattua. Siih aikah kois- ta tavaraa ei myöty: liika rahka annettih rajavartijilla ta niillä perehillä, kellä ei ol- lun lehmie.

Tumčan kyläpruasniekašta Irinja ei ole kuullun. Hiän ei muissa rahvašta tulovan

kuvattuna Nisankylässä vuuvvennu 2019.

toisista kylistä. Šen ašemešta hiän muisteli muamoh kertovan, jotta kyläh tanššiloih käytiš suomelaiset. Tällä tavalla muamoh čikko Anni mäni miehellä Šuomeh. Toisualta Irinja kerto, jotta kylän vanhemmil-la naisilla oli tapana keräytyö iltakesräh.

Še oli šemmoni ”piisi-illačču”: kun valuo ei ollut, kiukuan piisiš šuatih tervašta palamah ta šen ympärillä istuuvuttih iltua viettämäh. Ken tikuttau, ken kešryäy,

ken mitäki ta lauletah. Irinjan muamolla oli čoma iäni, hiän šuatto hyvin laulua. Muamošta še lauluntaito tarttu tyttärehki.

Vesselä ta huoletoin lapšus loppu kerraššah, kun šovat alettih toini toisen peräh. Vuuvven 1939 talvella alko Šuomen šota. Sinä talvena oli oikein pakkani – 42 aštetta. Silloin kuoli äijän lapšie. Tumčan eläjie šiirrettih Leipäniemeh ta Lakkijärveh, missä hyö oltih talven. Kevyällä rahvaš

tultih jälleläh Tumčah elämäh. Šeuruavana vuotena alko toini muajilmanšota. Irinjan pereh oli evakuoitu Arhankelin alovehella, missä hyö oltih šovan loppuh šuati.

Rahvašta vietih evakkoh Vienenmer-ta myöten kuinka baržalla (proomulla). Irinja muistelou, kuin heitä, lapšie, gruu-sittih siih baržah šuurella kranalla (nosturi): ”Kun krana avautuu baržan piällä, niin sinne myö kirpuomma – ken baržah, ken veteh, ken kunne. Ihan täyši oli lapšie. Siitä muamot lovitih meitä, äpärehie. Moušot, ken i upposi koppinah, en muissa.”

Vyčegda-joven rannalla, kunne barža toi karjalaisie, oli kolhosija. Joka kolhosih jätettiš kakši–kolme perehtä. Irinjan pereh jäi ”Novij put” (”Uuši taival”) -kolhosih Lenskin piirissä. Paikalliset kučut-tih karjalaisie nemčakši (saksalaiseksi), šanottih: ”nemci prijehali” (nemčat tultih, saksalaiset tulivat). Monet karjalaiset vašta evakošša opittiš venäjän kielen ta šamalla venäläiset laulut.

Elämä evakošša ta šovan jälkeiset vuuvvet ollah Irinjan kovimpie muistoja. Ennen šotua tyttö kerkisi lopettua kolme luokkua, šen jälkeh hiän ei konšana enyä käynyn kouluh. Hänellä oli 10–11 vuotta, kun hyö tultih evakkoh. Muamolla oli kolme lašta, Irinja oli heistä vanhin.

Kaikki nellä vuotta hiän työjeli muamoh kera. Hiän kynti peltuo, aštuvoičči muata, kylvi šiemenie, kävi melličällä vil’pua jauhomašša. Kun Iro tuli pellolta, hänellä oli ušeičči jalat vereššä – jalaččija (kengät) tytöllä ei ollut. Rahvahalla oli nälkä, sillä

**Marija Kundozerova
ta Iro Novak pakautte-
lomassa Irinja Grigor-
jevna Kundozerovua.**

kaikki leivät piti luovuttua muan šotatarpehieh. Yhellä ristikanšalla annettih 100–200 grammua vil’ua päiväššä.

Evakošta tultuo hyö ei myöššytty (pääs-ty) Tumčah – kylä oli koppinah poltettu. Irinjan pereh piäsi elämäh Šoukeloh. Šovan jälkeh Šoukelošša oli monieš talo, rahvašta oli vähän: toiset elettih pahaččaisissa kylylöissä, toiset sarajissa. Oli kova nälkä. Irinja muistau, kun hävinnyt heponi juat- tih rahvahalla šyötäväkši. Lapšet käveltih kylie myöten ruokua kyšymäššä.

Vuotena 1947 Irinja šai paššin ta piäsi meččätöih. Silloin hakkuamah meččyä kerättih nuorisuo kaikista kylistä, ei kyšytty haluotko vai et. Meččätyömualla elettih 20 henken parakkiloissa. Kerran 10 päiväššä lämmitettih kyly. Piti kualella lumešša pokasaha kiäššä ta pilie puita. Siitä ne vejet- tih rejellä heposen avulla. Työtä riitti kai- killa. Irinjan šanojen mukah, hyvä oliki, kun oli työtä. ”Min vertua oli rahua, šen vertua i makšettih. Silloin ei ollun mitä- nä mielipahua”.

Šoukelon jälkeh Irinjan pereh eli Oulankašša, kumpasešta heilä vuotena 1962 tuli äkkini lähtö: Kuman vesivoimalan rakentamisen takie Piäjärven vesipintua ruvettih noššattamah. Eryähänä päivänä heijän taloh tultih ta šanottih: ”Šuorikkua teräväiseh, lähemmä Niskah”.

Oulankašta Niskah piti aštuo Piäjär- ven ensimmäistä jätä myötä 25 kilomet- rie. Lehmä aštu heposen peräššä. Piättyö ei šuanun, kun lehmä voi lanketa. Še kui- tenki lankesi jo lähempänä Nisan rantua, ka rahvaš autettih ta šuatettih še paikalla.

Nisankyläššä Irinja mäni miehellä **Da- nilalla**, kumpasen kera yhteššä oli eletty 52 vuotta. Hyö šuatih kakši lašta – tyttären ta pojan. Irinjan šanojen mukah, ”elämä mäni kuin šilmien rävähyš”. Nykyjäh Danila ta lapšet on jo kuoltu. Kolme lapšenlašta eläy perehineh Pietarissa.

Iče Irinja eläy yksinäh Zarečenskissa. Hiän ei valita elämyä, muistau monie on- nellisie ta opettavaisie tapahukšie, van- hemmalta rahvahalta opittuja konstija ta hyvällä mielin kertou niistä. Täššä teilä muutoma esimerkki.

Još kellä jalka tahi minih paikka on k- pie, niin pitäy männä kylyh ta oikein iččie- tä kylpie, a parempi, kun toini kylvettäis. Vaštua pitäy kaššella ta siitä vaššalla kyl- vettyäšä pitäy lukie:

*Kivot kivilöih,
Pahat kivot pajuloih,
T’fu, t’fu, t’fu.*

Siitä vaštua pitäy puissella kiukuan ki- vien piällä, ta šylkie vašemešta olkapiäš- tä piälličči. Kolme kertua kun luvet, niin männäh kaikki kivot pois.

Mieli noššattua työllä lempie, jotta hiän piäsis miehellä, pitäy tyttö vaššalla kyl- vettyäšä šanuo:

*Mi lehtie, še lempie,
Mi urpua, še munua.*

Siitä pitäy šylkie vašemešta olkapiäš- tä piälličči, ta käytetty vašta viijä tienhuharah, mistä lähtöy kolme tietä.

Lašta kylvetyäšä pitäy toivuo hänellä voimua ta kaikkie hyvyä šanomalla:

*Kašva šuurekši, lujakši, voimakkahakši,
kaunehekši, kajon kaunettuiseini!*

Hospoti plahoslovi!

Kun lähet meččäh, niin pitäy lujašti ša- nuo, jotta meččä kuulis:

Manner yksi, mutta evähät eris!

Siitä pitäy kolme kertua šylkie vaše- mešta olkapiäštä piälličči – näin ei tule karhu vaštah.

Kun epätoivottu vihmapilvi on tulošša, pitäy noijan tavalla heilahuttua käsillä ta lukie:

*Mäne tuuča toiseh puoleh,
Siellä vettä tarvitaš,
Lapšet lauvoilla itetäh.*

Irinja oli pakauteltavana niise vuotena 2019. Ne pakauttelunauhoitukšet ollah šäilöššä Karjalan Tietokeškukšen Kielen, kirjallisuon ta istorijan instituutin iäniar- kistošša. Sitä ainehistuo mie olen šamoin käyttän tätä artikkelie valmistuašša.

Lisätietoja Tumčašta voit lukie **Pekka Zaikovin** artikkelista ”Tumtsan kylän kolk- ko tarina” Karjalan Heimošša 1993: 5–6.

MARIJA KUNDOZEROVA
kanšanrunouven tutkija
Venäjän Tietoakatemijan
Karjalan Tietokeškuš
Kielen, kirjallisuon ta
istorijan instituutti

TATJANA BERDAŠEVA
Fotokuvat

Artikkelissa on säilytetty Karjalan pohjosimman perukan iäniar- kistošša: terävä S kuuluu šanoissa: silloin, siitä, sitä, siih, sinä, sinne, sillä, sie, silma.

SA-KUVA

Sotamuona-annoksien koko vaihteli talvi- ja jatkosodan aikana. Tupakka ei ollut sotaväessä kortilla, mutta silti pidettiin tarkasti huolta, ettei kukaan pääse pinnaamaan.

Korttiaikaa sodan varjossa

Sanat ”sota-aika” ja ”pula-aika” ovat meidän ja meitä edeltävän sukupolven muistoissa käsitteitä, jotka saavat mielikuvissamme myyttisen leiman. Tänä keväänä koettu vessapaperin hamstraaminen ei ole mikään uusi ilmiö.

Poliittisen tasapainon järkkäminen ja yhteiskuntarauhan uhkatekijät aiheuttavat meissä huolestumista ja levottomuutta. Näin on käynyt kuluneen kevään aikana koronaviruspandemian levittyä kaikkialle maailmaan.

Ennen median tehostumista ja some-kulttuurin jokapäiväistymistä saatoimme vallan hyvin sivuuttaa globaalit kriisit olankohautuksella. Sota ja sen aiheuttamat odottamattomat tapahtumat luovat epävarmuustekijöitä, jotka monesti säi-

lyvät ihmisen mielessä läpi koko elämän. Yhteiskuntarauhan arvo havaitaan vasta silloin, kun se puuttuu tai on uhattuna.

Runsaan 80 vuoden takainen korttiaika alkoi 12. lokakuuta vuonna 1939, jolloin ensimmäistä elintarvikkeiden ostoon oikeuttavaa ostokorttia ryhdyttiin jakamaan väestölle. Ostokortin nimi oli lyhyesti ”Valtion ostokortti”, joka kansan kielenkäytössä sai muodon yleisostokortti.

Kortista leikatulla kupongilla sai ostaa aluksi yhden kilon sokeria yhdelle hen-

kilölle ja määrän piti riittää noin yhdeksi kuukaudeksi.

Sokeri oli asetettu säännöstelyn alaiseksi 7. lokakuuta 1939, ja silloin tuli jokaisen luovuttaa hallussaan oleva sokeri kansanhuoltoviranomaisille. Omaan käyttöön oli lupa jättää kaksi kiloa sokeria.

Ostokortti merkitsi vain lupaa ostaa tiettyä tuotetta, eikä itse kortti käynyt maksuvälineeksi. Säännöstelyn alkaessa uusiin

tuoteryhmiin oli tavallista, että ihmiset alkoivat ostaa ja varastoida, ”hamstrata” tiettyä tuotetta, jolloin sen kysyntä kasvoi nopeasti.

Talvisodan aikana säännöstelyn piiriin joutui melko vähäinen määrä elintarvikkeita (muun muassa sokeri, siirappi ja kahvi). Yhtenä käytännön syynä oli se, että yksinomaan ostokorttien jakaminen olisi tuottanut ylivoimaisia vaikeuksia kansalaisten hakeuduttua itärajan tuntumasta ja suurista kaupungeista pakoon sotatoimia, toisinaan ankariakin pommituksia.

Moskovan rauhanteon jälkeen elintarvikkeiden säännöstely laajeni nopeasti uusiin tuotteisiin ja tuoteryhmiin.

Välirauhan aikana elintarviketilanne Suomessa heikkeni nopeasti. Syynä oli muun muassa viljelyalan supistuminen. Luovutetulle alueelle jäänyt maatalousmaa oli noin kymmenen prosenttia peltojen kokonaispinta-alasta. Lisäksi vaikutti ulko- ja maankaupan voimakas lasku.

Viljan kysyntään oli vastattava ulkomaisen viljan, lähinnä Saksasta tapahtuvien viljan ostojen avulla. Suomi oli sotatoimissaan riippuvainen Saksan tuesta, ja niinpä Saksa painosti Suomea erillisrauhaan tähtäävissä neuvotteluissa syksyllä 1943.

Saksa viivytti viljatoimituksiaan keväällä 1944 supistaen tuontikiintiöitä ja määrämällä vientikieltoja. Vuodet 1940 ja 1941 olivat heikkoja satovuosia, ja vuosina 1941 ja 1944 osa viljasadosta jäi korjaamatta, kun maatalojen työvoimaa tarvittiin sotatoimissa rintamalla.

Elintarvikkeiden säännöstely jatkui 1950-luvun alkuvuosiin asti. Tiukimmillaan se oli vuosina 1941–1945, jolloin lähes kaikki tärkeimmät elintarvikkeet olivat sääntelyn alaisia. Säännöstelyyn ”korttiannoksen” määrittämiseksi suomalaiset jaettiin ammattialojen mukaan erilaisiin ryhmiin, joille määrättiin omat annoksensa. Syksyllä 1941 ryhmiä oli yhteensä viisi (A–E).

Kriittisimmän säännöstelykauden jälkeen annoksia pystyttiin hiukan nostamaan. Esimerkiksi voin määrä nousi asteittain. Marraskuusta 1942 rasvan kuukausiannos saatiin nousemaan 500 grammaan. Lihan vuotuinen annos oli hiukan alle seitsemän kiloa (vuosina 1942–1943). Sokerin säännöstelyannos vakiintui varsin nopeasti 250 grammaan kuukaudessa. Tosin ne, jotka eivät halunneet ”lunastaa” tupakka-annostaan, saivat toisen annoksen sokeria kuukaudessa.

Puolustusvoimien henkilöstön muon-annokset poikkesivat siviiliväestön an-

noksista siinä, että sotamuona-annoksen tuli sisältää kaikki tarvittavat ravintoaineet ja riittävä energiasisältö ilman ulkopuolista lisäravintoa.

Sotatoimialueella suuren ongelman muodostivat ajoittaiset kuljetus- ja muut toimitusvaikeudet, jotka aiheuttivat joukoissa ravinnon tilapäistä puutetta.

Sotamuona-annoksien koko vaihteli talvi- ja jatkosodan aikana. Ravinnon riittävyyteen vaikutti keskeisesti sotatapahtumien tempo. Talvisodan aikana annokset olivat suurimmillaan.

Elintarvikkeiden salakauppa eli ”mustan pörssin kauppa” alkoi heti elintarvikesäännöstelyn myötä ja pompsahti äärimmilleen jatkosodan päätyttyä. Kunnalliset viranomaiset olivat saaneet uusia tehtäviä, jotka liittyivät väestön huoltoon ja väestönsuojeluun sekä elintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden säännöstelyyn.

Poikkeusolojen tehtävien hoitoa varten kuntiin perustettiin kansanhuolto-, väestönsuojelu-, työvelvollisuus- ja hevosottolautakunnat. Syksystä 1939 lähtien kansanhuolto säännösteli polttoaineita ja elintarvikkeita, jotta kaikille olisi riittänyt ravintoa ja käyttövoimaa työkoneisiin ja ajoneuvoihin.

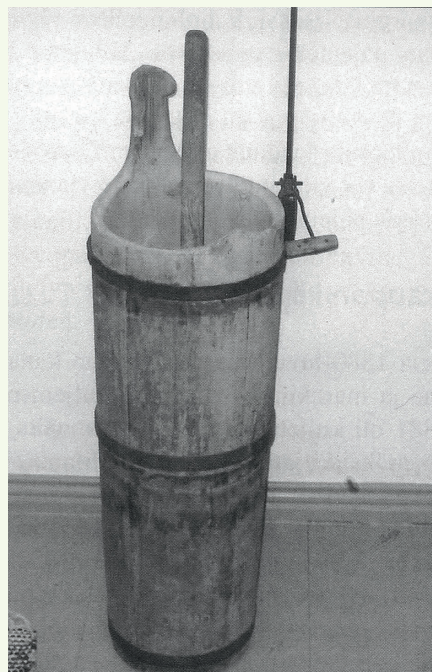
Myöhemmin säännöstely ulottui moniin arkisiinkin hyödykkeisiin.

Viisi kortti-ryhmää

- ▶ A-kortti (lapset alle 7 v. saivat leipää 200 g/ vuorokausi.
- ▶ B-kortti (kevyen työn tekijät ja lapset 8-12 v.) leipää viljaksi laskettuna 200 g/ vrk.
- ▶ C-kortti (raskaanpuoleisen työn tekijät ja lapset 13-16 v.) leipää 250 g/ vrk.
- ▶ D-kortti (raskasta ruumiillista työtä tekevät) leipää 300 g/ vrk.
- ▶ E-kortti (erittäin raskasta ruumiillista työtä tekevät) leipää 425 g/ vrk.

B-kortti oikeutti ostamaan säännöstelyn piirissä niukan leipävilja-annoksen lisäksi muun muassa:
2 dl maitoa päivää kohden
150 g voita kuukaudessa
433 g lihaa kuukaudessa
750 g sokeria kuukaudessa

POLVIJÄRVI-SEURA, SEPPO VARIS

Puinen voikirnu ja vanhan ajan puntari kertovat elintarvikehuollosta ennen elintarvikesäännöstelyn aikaa.

Sotamuona-annos

Talvisodan puolustusvoimien elintarvikehuollon pohjana oli 17. lokakuuta 1939 vahvistettu sotamuona-annos II, jossa vuorokautta ja henkilöä kohden oli elintarvikkeita mm. kuivaa leipää 500 grammaa, voita 60 g, juustoa 60 g (tai voita 30 g tai maitoa 500 g), makkaraa 60 g (tai sianlihasäilykettä 60 g tai naudanlihasäilykettä 80 g), sokeria 50 g, teetä 2 g (tai kahvia 20 g tai kakaota 5 g), perunoita 600 g (tai kaalia / vihanneksia 800 g tai makaroneja 100 g, herneitä 175 g), naudanlihaa 200 g (tai sianlihaa 150 g t. makkaraa 175 g tai naudanlihasäilyke 150 g tai tuoretta kalaa 250 g tai silliä / silakoita 150 g), suolaa 15 grammaa, kastikkeiden valmistukseen tarkoitettuja jauhoja 25 g, savukkeita 5 kappaletta.

SA-KUVA RIKU SARKOLA

Lotat ja sotilaat punnitsevat muona-annoksia Paukkusen talon aitan portailla Kaukolan Suokkalan kylässä 22. heinäkuuta 1944.

SA-KUVA K. BORG

Voin jakelua sotilaille Laatokan Karjalan Uuksussa 23.7.1941. Armeija oli ruoka-huollon etuoikeutettu, mutta siitä huolimatta elintarvikkeista oli puutetta.

Kansanhuoltolautakunnat huolehtivat säännöstelyn valvonnasta ja jakoivat ostokortteja. Maatiloilla työskenteleville tuottajille määrättiin elintarvikkeiden pakko-luovutuskiintiöt.

Ostolupia piti anoa tavanomaisten kulutustavaroiden hankintaan.

Miesten ollessa sotarintamalla jäi naisten harteille vastuu lähes kaikista töistä. Kotirintamalla elettiin kovan paineen alla, pula ja puute, sodan aiheuttama ahdistus, pelko ja menetykset sodassa vaativat kotirintaman ihmisiltä suuria inhimillisiä ponnistuksia.

Vanhoja tavaroita ja vaatteita korjattiin ja kierrätettiin ja niille kehitettiin korvaavia tuotteita. Kankaat korvattiin paperilla ja autot kulkivat bensiinin sijaan puukaasulla.

Jatkosodan alettua kahvin tuonti Suomeen lakkasi kokonaan ja siirryttiin kahvinkorvikkeen käyttöön. Korvikkeessa oli osa puhdasta kahvia ja osa ruista, ohraa tai voikukanjuurta.

Korvike loppui pian viljan puutteeseen ja siirryttiin kahvinvastikkeeseen, jossa oli 85 prosenttia viljaa, 15 prosenttia sokerijuurikasta ja sikuria. Vastiketta säännösteltiin toukokuulle 1946, kunnes saatiin oikeata Rio-kahvia. Sitä jaettiin kansalaisille ns. tilauskuponkijärjestelmän avulla. Ensimmäisestä Rio-kahvilastista (2,5 miljoonaa kiloa kahvia) jaettiin kansalaisille ensin neljänneskilo ja myöhemmin toinen samankokoinen erä.

Lopullisesti kahvi vapautui säännöstelystä vuonna 1954.

Karjalassakin tehtiin elintarvikkeiden säännöstelyrikkomuksia, ja 'mustan pörsin' kauppaa käytiin hyvin yleisesti. Ihmiset eivät kokeneet näitä rikkomuksia kovinkaan vakavina.

Niin ikään sota-ajan huvikieltoa rikottiin tämän tästä järjestämällä "nurkkatansseja" ladoissa tai muualla virallisten tanssipaikkojen ulkopuolella.

UNTO MARTIKAINEN

Lähteet:

Jari Mustonen ja Esa Sormunen:

Maitopitäjä murroksessa.

Polvijärveläisten historiaa suurlakosta sotavuosiin, Polvijärvi-Seura, Jyväskylä 2001.

Pasi Tuunainen: *Rautaa rajalla,*

Pohjois-Karjala toisessa

maailmansodassa teoksessa:

Ismo Björn: Rajan maakunta.

Pohjois-Karjalan historia 1939–2014.

SKS, Helsinki 2014.

PETROSKOILAISTEN TUTKIJOIDEN KENTTÄTYÖMATKA KARJALAISTEN LUO LOUHEN PIIRIIN, KALMISMAAT, OSA 1

Karsikkoja ja kalmismaita tutkimassa Louhen piirissä

Aleksi Konkka kertoo petroskoilaisten tutkijoiden matkasta pohjoisiin Louhen piirin kyliin, mistä löytyi mielenkiintoisia karsikkoja ja kalmismaita. Artikkelin koostuu päiväkirjan otteista.

Karjalan Sivistysseuran avustuksella kesäkuussa 2019 pienellä joukolla mukaan lukien folkloristi **Maria Kundozerova**, joka oli matkan innoittaja ja joukkomme johtaja, kielitieteilijä **Irina Novak**, museoammanuessi ja bloggari **Tatjana Berdaševa**, kuljettajana toiminut **Aleksanteri Kundozerov** sekä tämän jutun kirjoittaja suuntasimme pohjoiseen, Karjalan tasavallan Louhen piiriin, Kiestingin karjalaisten luo.

Kenttätyömatkan tarkoitus oli kieli- ja perinneaineiston keruu tavoitteenaan kerätä sen verran aineistoa, että voisimme ainakin osittain vastata peruskysymykseen: mitä karjalan kielestä ja karjalaisesta perinnekulttuurista on jäljellä tämänpäiväisessä kaukaisessa ja harvoin asutussa pohjoisessa.

Kuten joukon koostumuksesta käy ilmi, jokaisella sen jäsenellä on ollut omat alansa ja tehtävänsä, kuten myös minulla. Alani on nimenomaan vanha tuttu: karsikot ja hautausmaat. On huomattava, etten ole käynyt Kiestingin mailla eli Tuoppajärven tai Pääjärven rannoilla koskaan ennen, enkä siis ole voinut todeta siellä karsikkoja olevan. Sen sijaan Louhen piirin itäpuolella Vienanmeren rannikolla olen niitä inventoinut aika paljon.

Täytynee muistuttaa lukijalle, mikä on karsikko. Karsikkopuu on tavallisimmin havupuu, josta on karsittu oksia tai/myös leikattu latva, runkoon on veistetty pilkkoja, joihin eräissä tapauksissa on kaiverrettu nimimerkkejä tai muita kuvioita, mm. omistusmerkkejä. On löydetty myös puita, joiden runkoon on leikattu ihmisenkaltaisia kuvioita.

Monen karsikkoriitin tehtävä on siir-

tymätilan ja rajatilan osoitus, maailmojen välisen yhteyden luominen. Mutta melkein aina karsikonteon avainsanana on *suojelu*. Samalla karsikko on merkkipuu, merkki tapahtumasta, joka on suunnattu sekä ihmisille että henkimaailmalle.

Karjalan miltei jokaisella hautausmaalla on (joskus runsaastikin) ns. vainajan karsikkoja. Niiden tehtävänä on ollut kuolleen sielun eristäminen ja auttaminen toiseen maailmaan.

On myös tavattu hääkarsikkoja, joita tehdään häiden lopuksi uuteen paikkaan tulleele morsiamelle. Niitä on tehty hänen kunniakseen miehensä mailla, paikkaan missä nuorikko ryhtyy ensimmäistä kertaa ulkotöihin. Vienassa ja Pohjois-Aunuksessa etenkin järvien rannoilla (kala-apajien paikoilta) löytyy paljon saalis- tai pyyntimiehen karsikkoja.

Matkalaisen karsikkoja esiintyy runsaimmin teiden ja polkujen haaroissa sekä niemissä ja saarten rannoissa, jos on kuljettu vesiä myöten. Karsikkoja tapaa joskus aivan keskeltä kylää, jolloin tulee mieleen karsikkotutkimuksen uranuurtajan **Uno Harva-Holmbergin** ”talon karsikko”, jonka hän oli kaskimaan ja karhun karsikon ohella liittänyt karsikkolajien joukkoon.

Matkan aikana kävin kymmenellä kalmismaalla, joista ainakin viisi oli yhä toimivia. Otin kaikkiaan 779 digikuvaa suurimmalta osin kalmistoista ja karsikoista. Kuvasin myös kylänäkymiä, entisten kylien paikkoja ja niiden ympäristöä sekä jonkin verran ihmisiä.

Suoritimme kenttätöitä ja karsikoiden etsintöjä seuraavissa nykyisissä kylissä sekä entisten asutuksien paikoilla:

1. Kiestinki (vuonna 1926: 69 taloa, 275 asukasta, joista karjalaisia 235, suomalaisia 25), parhaimmillaan neuvostoaikana asukkaita noin 3 000 (vuosina 2013–2017 ja nykyään noin 1 000 asukasta); kylässä yhteinen hautausmaa.

2. Lohivaara (vuonna 1926: 23 taloa, 120 asukasta, kaikki karjalaisia); hautausmaata ei löydetty.

3. Lohilahti (vuonna 1926: 21 taloa, 107 asukasta, kaikki karjalaisia); hautausmaalehto.

4. Niska (vuonna 1926: 27 taloa, 149 asukasta, karjalaisia 146, suomalaisia 3), vuonna 2013 oli 34 vakituista asukasta, nykyään talveksi kylään jää enää hiukan yli kymmenen; toimiva hautausmaa (vanha kalmismaa jäi 1960-luvulla veden alle).

5. Kokkosalmi (vuonna 1926: 24 taloa, 132 asukasta, kaikki karjalaisia), nykyään ympäri vuoden asuu yksi perhe; vanha hautausmaalehto ja uusi hautausmaa.

6. Sohjanankoski (1930-luvulla perustettu uusi kylä), vuonna 2013 oli 243 asukasta; toimiva hautausmaa.

7. Kananainen (vuonna 1926: 14 taloa, 78 asukasta, karjalaisia 74); nykyään Tunkojärven taajaman toimiva hautausmaa.

8. Valasjoki (vuonna 1926: 22 taloa, 92 asukasta, kaikki karjalaisia); hautausmaata ei löydetty.

9. Kiisjoki (vuonna 1926: 32 taloa, 162 asukasta, kaikki karjalaisia); vanha ja uudempi hautausmaalehto.

10. Pyhäsaaren eli Eloisaaren Skiitta.

11. Tuhkala (vuonna 1926: 18 taloa, 104 asukasta, karjalaisia 103); toimiva (?) hautausmaa.

12. Pääjärvi (P’aozerskij), uusi paikkakunta, jossa parhaimmillaan on ollut 3 500 asukasta, mutta vuonna 2019 enää 1 635 henkeä.

Kylistä autoita ovat Lohivaara, Lohilahti, Valasjoki, Kiisjoki. Talvella ei ole asutusta myöskään Kananaisessa. Tuhkalassa on kaksi vakituista asukasta. Suluissa olevat tiedot on otettu Karjalan A.S.N.T.:n asut-

Valkoisia tuulipaikkoja ripustettiin risteihin joko metalliseen naulaan tai puiseen vaarnaan. I. K. Inhan ottamassa kuvassa Luvajärven kalmismaalla vuonna 1894 naiset ovat itkemässä.

tujen paikkojen luettelosta, joka on julkaistu Petroskoissa vuonna 1926 samana vuonna tapahtuneen väenlaskun aineistoon perustuen.

Tämä oli viimeinen väestönlasku ennen 1930-luvulla alkaneita suuresti väenlukuun vaikuttaneita mullistuksia. Tällainen siis on ollut tutkimuksen tausta noin sata vuotta sitten, jolloin karsikkoriitti oli vielä ihan tavallinen käytäntö. Moni niihin aikoihin tehty karsikko on edelleenkin pystyssä.

Tutkijaryhmä saapui Kiestinkiin yöhämärässä, mutta seuraavana aamuna pantiin heti töpinäksi. Päivän aikana piti tutustua Kiestingin hautausmaahan ja käydä kahden entisten kylän paikalla Tuoppajärven koilliskolkassa.

Ensiksi menimme Tatjana Berdaševan kanssa Kiestingin länsipäähän, jossa tuuheiden mäntyjen alla sijaitsi kylän kalmismaa veljeshautoineen. Kuten tiedetään, Kiestingin liepeillä käytiin 1940-luvulla kovia taisteluja. Siellä on jopa erikoinen

hautausmaana 1945–1950 menehtyneille miinanraivaajille. Obeliskissa on 16 nimeä.

Kalmismaa sijaitsee kylän länsipäässä, tiehen nähden hiukan korkeammalla paikalla, hiekkaperäisellä maalla. Kiestingin hautausmaata kuvataan tässä tarkemmin ja seikkaperäisemmin kuin muita. Se toimii esimerkkinä, mitä kaikkea hautausmaalta saattaa löytyä. Muista kohteista on tekstiin poimittu suurin osin vain erikoisia ja tutkimuksen kannalta kiinnostavia faktoja.

Kiestingin hautausmaan ensimmäiset kaksi korkeata karsikkomäntyä näkyvät jo kaukaa. Ne seisovat molemmin puolin autotietä hiljaisena ja ylväänä merkinä siitä, missä nykyään pääosa Kiestingin karjalaisista lepää. Haudat alkavat heti vasemmanpuoleisen karsikon alta. Kalmismaa-alue etenee tiestä etelään, aluksi maasto ylenee, sitten taas laskee Tuoppajärven suuntaan.

Erään tien vieressä olevan ison männyn runkoon on lyöty kaksi hevosenkenkää. Puu on sinisellä maalilla maalattu hautausmaahan sisällä. Onko tämä nyky-

muotia (hevosenkenkä symboloi onnea) tai ei (olen näitä hevosenkenkiä tavannut puissa muuallakin, myös aivan syrjäisten ja autioiden kylien kalmismailla)?

Pääasia tässä on aines eli rauta, joka on tunnettu suojeleva metalli (tässä siis suunnattu kuolleita vastaan). Siis karsikko, jonka tehtävä on varjelu sinänsä, on lisäksi vahvistettu suojelevilla esineillä. Onko tämä tiedostettu teko vai sosionormatiivinen eli ainoastaan isien tapoja noudattava perinne? Joka tapauksessa meille se on oikeastaan toisarvoinen juttu. Fakta on tärkein.

Karsikkoja Kiestingin kalmismaalla ja sen ympärillä löytyy erilaisia. On isoja mäntyjä, joista alaoksia on karsittu, joskus jopa kymmeniä oksia pitkälti puun rungon keskiosaan saakka, toisinaan 10–15 metriä maasta. Näitä huomasin ainakin kahdeksan kappaletta. Lyyramaisia kieroja haarapuita, jotka ovat muotoutuneet sellaisiksi kun vielä keskenkasvuisesta puusta on leikattu

latva (usein sen tynkä vielä näkyy kahden rungon välissä) ja yläoksat ovat lähteneet kasvamaan taivaaseen päin, korvatakseen poissaolevan latvan.

Joskus näitä uusia ”latvoja” onkin kolme–neljä, mutta useimmiten kuitenkin kaksi (laskin haaramaisia mäntyjä yhteensä yhdeksän kappaletta). Lähellä kalmismaan alkua huomasi myös karsikkokouksen, jonka keskikohdan oksat oli leikattu kokonaan pois (runkoon saakka) noin kolmen metrin pituudelta. Tämä on tavallisin menetelmä koskien kuusta.

Juttu on siinä, että sellainen muokkaaminen, joka pätee männyn suhteen, kuuseen ei tavallisesti onnistu. Liika karsiminen voi tuottaa kuuselle kuoleman, eikä se ole karsikkoriitin tavoite. Puun täytyy pysyä elävänä.

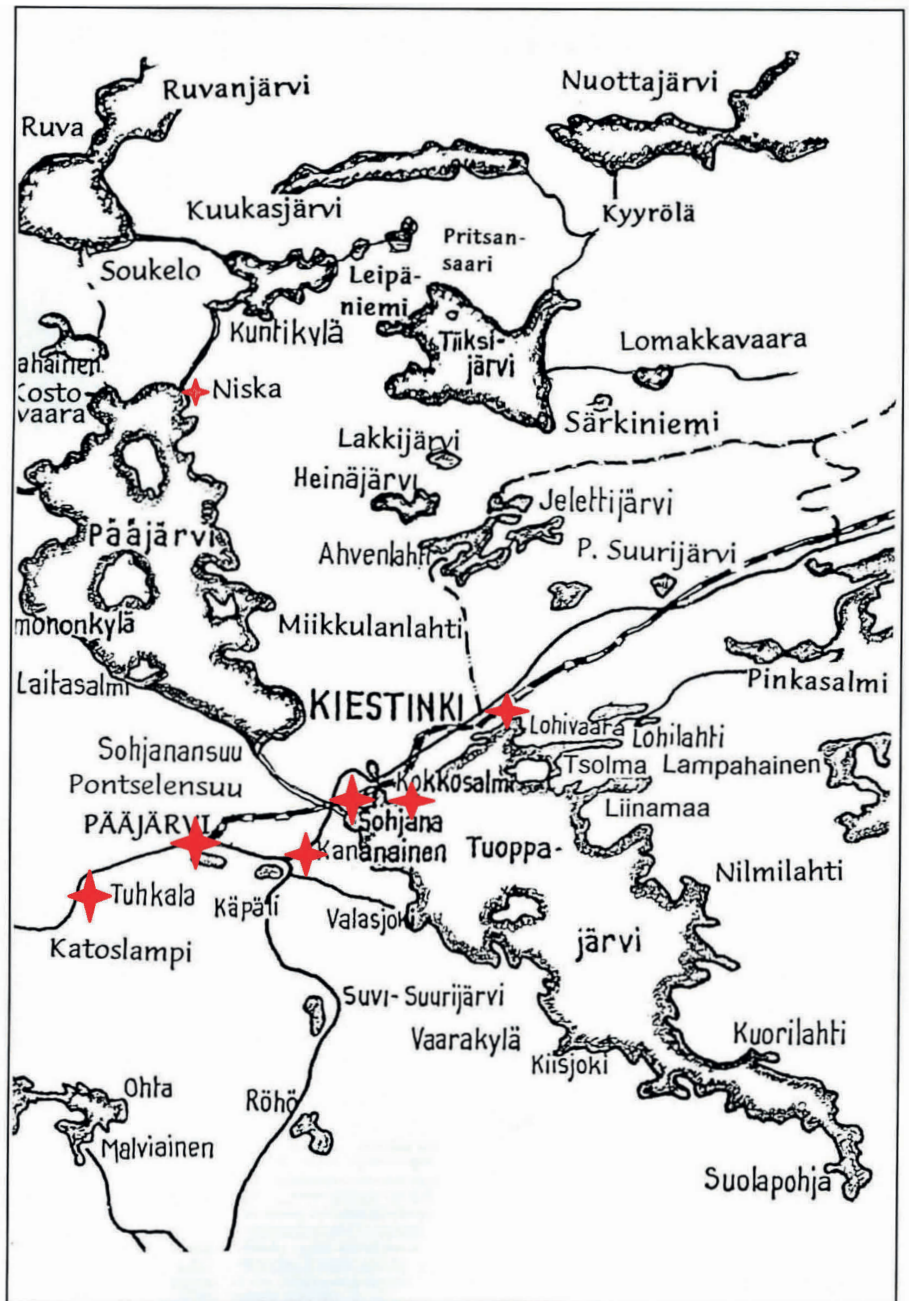
Vähän syrjässä tiestä, harvassa metsikössä on kalmismaan vanha itäpuolen sisäänkäynti. Molemmiin puolin aika leveätä polkua on kolme karsikkomäntyä. Ne muodostavat portin, jonka läpi polku kulkee.

Kahdessa männyssä on selviä jälkiä siitä, että niiden latvoja on aikoinaan leikattu. Mäntyjen rungoissa on monta kirveellä tehtyä noin 10–15 sentin pituista pilkkaa. Ne ovat syvällä puussa, siis tehty varmaan kymmeniä vuosia sitten. Pilkkoja näkyy myös pitkin kalmismaata hautojen vieressä ihmisen pään tai olkapäiden korkeudella. Usein ne ovat ovaalin muotoisia, puun rungon suuntaisia, mutta muutammat aivan pyöreitä.

Tapaan myös yhden pilkan, joka on lyöty paksun, maahan painuvan juuren ja puun tyven väliin. Huomaan pilkkoja puissa yhteensä 13 kappaletta. Puut kuten muuallakin ovat myös kaikenlaisten esineiden ja vanhojen ristien säilytyspaikkoja, vaikka nykyään aitojen yleistyttyä (ei hautojen ympärillä karjalaisella kalmismaalla ennen ollut aitoja) suuri osa sellaisista esineistä kuin suitsutusastiat, seppeleet, tuulipaikat jne. riippuvat aidalla.

Ennen kaikki tavarat oli laitettu puihin, mm. sellaisetkin riittiesineet kuin vastat, joilla ”pyyhittiin” hautaa. Valitettavasti aikaa ei riittänyt seikkaperäiseen koko kalmismaa-alueen tutkimiseen (joskushan perusteelliseen tutkintaan saattaa mennä koko päivä tai enemmänkin). Metsässä saattaa olla lisää karsikoita, etenkin kalmismaalle vievien polkujen varsilla, vaikka perusasia tulikin selväksi: karsikkotraditio on silminnähävästi esillä.

Mainitun hevosenkenkämännyn alla

Tähän karttaan on merkitty alueet, joilla tutkijat liikkuvat muun muassa kalmismain ja karsikkoihin tutustuen.

sijaitsi nuoren miehen hauta, jonka rautaiseen hautaristiin oli kiinnitetty moderni tuulipaikka: ruudullisella kuviolla varustettu muhkea tumma sinipunainen kangaskappale, joka on näköjään ollut muotia näillä perukoin.

Toisaalta Kiestingin hautausmaalla, kuten muillakin seuduilla löytyy myös ”tavallisia” valkoisia kangaskaistoja ja nästyikin tapaisia valkoisia, joskus kirjailtuja tekstiilejä, jotka on kiinnitetty tai sidottu ristin poikkipuuhun tai patsaaseen tai ristin päähän löytyyn naulaan.

Molempia keinoja tapaa Karjalassa, mutta tuon toisen menettelyn ovat **Yrjö Blomstedt** ja **Victor Sucksdorff** fiksee-

ranneet piirroksissa ja valokuvissa vuonna 1900 ilmestyneessä teoksessa *Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja*.

Valkoiset tuulipaikat on ripustettu metalliseen naulaan tai puiseen vaarnaan **I. K. Inhan** Luvajärven kalmismaalla vuonna 1894 ottamassa kuvassa. Kiestingissä yhden metallisen hautamerkin (vinon hautakiven muotoisen, sisältä tyhjän hitsaamalla rakennetun ”laatikon”) poikki on sidottu pitkä valkoinen liina, niin että näyttää siltä kuin olisi ihmisen vyötärölle sidottu käsipaikka.

Valkoisia kankaan kaistoja ja viirukkaita pyyheliinakappaleita näkyy myös puiden haaroissa: eräät rungosta lähtevät, sydän-

Karsikkopuuhun on isketty jälkiä, jotka muovaavat puun rungon muhkuraiseksi. Tarkoitus ei missään nimessä ole vahingoittaa puuta niin, että se kuolee.

Aleksi Konkka katselee Kiestingin kalmismaalla karsikkopuuta, jossa on rautalankaa. Karsikko, jonka tehtävä on varjelu sinänsä, on lisäksi vahvistettu suojelevalla rautaesineellä.

puusta kasvavat paksut oksat ovatkin osa karsikkoa. Niitä on muokattu, monesti lyhennetty kirveellä jne. (näitä tapasin kolme kappaletta).

Aika paljon tuulipaikkoja on ollut myös aitauksissa, vanhoissa puisissa sekä uusissa metallisissa hautojen ympärillä olevissa aidoissa. Viime tingassa kangaskaistaleita oli laitettu aitaan, kun oli päätetty vaihtaa puinen tai metallinen risti hautakiveen, jossa ei tuulipaikalle enää ollut tilaa.

Suurimmalta osin aidattuja ovat yksinäiset haudat. Lisäksi on ainakin neljä suurta ns. sukuhautaa, joissa yhden aitauksen sisällä ovat 5–10 sukulaisen tai perheenjäsenen leposijat. Pohjoisessa näkee usein ns. ”tiivitä aitauksia”. Niissä aita on niin lähellä hautaa, ettei sisällä oikeastaan pääsyt liikkumaan astumatta haudan päälle. Näitä havaitsin Kiestingissä kymmenisen kappaletta.

Suurin osa Kiestingin kalmismaan haudoista on päältä päin katsottuna tavallisia matalia kumpuja. Siellä on myös noin 50–70 sentin korkuisia hautakumpuja. Aina kolmen haudan ympäri on tehty ”salvos” paksuista laudoista ja kummun hieka on levitetty tasaisesti sen sisällä. **Jouko Suurhaskon** mukaan hautoja ympäröivät puusalvokset, joita on ollut eri puolilla Karjalaa, ovat muisto entisistä kropsitsoista.

Toki oikeitakin kropsitsoja löytyy vielä muilta Kiestingin kylien kalmismailta.

Myös lasten haudat ovat aidattuja. Ristin tai pylvään vieressä ikivihreiden keinokekoisten kukkien lisäksi saattaa nähdä leluja, esimerkiksi muovisia nukkeja ja eläimiä. Erään lapsihaudan katolliseen rautapylvääseen on sidottu tuulipaikan tapainen vaate: aika leveä kappale läpinäkyvää valkoista tylliä.

Lapsi on ollut alle vuoden ikäinen kuollessaan vuonna 1954. Joskus hautakumpujen ympäri on laitettu kiviä, mikä oli laajalti tunnettu karjalainen tapa. Kiestingin kalmismaalla löysin kolme sellaista hautaa, jotka kaikki ovat vanhemman polven muistomerkkejä: vainajat olivat syntyneet vuosien 1920–1945 välillä.

Hautapatsaiden suhteen kokonaiskuva on perin kirjava. Kalmismaalta löytyy sekä uutta että vanhaa. Maasta ylenee uudemmallisten hautakivien ja rautaristien vieressä metrin korkuisia paksun laudan tai lankun patkia. Betonista valettujen alustojen päällä seisovien metallisten ”obeliskien” rinnalla komeilee vanhoja ja vanhanmallisia puisia ”katolla” varustettuja ristejä.

Katollisia ristejä on etenkin sukuhaidoissa. Joukossa on aivan uusiakin ristejä, suurin osa on maalattu keltaiseksi tai ruskeaksi. Vanhamallisista risteistä yksi,

jonka alla makaa **Vasilisa Pättöni** (syntynyt vuonna 1920 ja kuollut vuonna 1978), on pyöreäpäinen, keltaiseksi maalattu kolmiapilan muotoinen risti. Sen katollisen emäpuun yläpuoli vaikuttaa suhteettoman pitkältä. Se näyttää enemmänkin tolpalta, jonka alapäähän oli lyöty poikkipuuta.

Niin oli monen muunkin ristin laita: lyhyet laudan patkista kyhätty poikkipuut (jos niitä on ollenkaan) näyttävät myöhemmiltä lisäyksiltä. Ilmeisesti tämä huolimattomalta käytökseltä vaikuttava tapa on osoitus ristiperinteen nuoruudesta ja kehittämättömyydestä pohjoisessa. Hautamuistomerkkien malliin vaikuttava vanhauskoisuus oli alueella vallassa alle sata vuotta sitten.

Ristien ja aitauksien väreihin liittyen on sanottava, että perinteisistä väreistä on osittain luovuttu. Kalmismaalla näkee valkoisella, harmaalla, mustalla ja vaaleankeltaisella maalattuja aitoja. Hiukan yli puolet näistä ovat vielä kuitenkin sinisiä, mikä on tavallisinta karjalaisella hautausmaalla. On myös sinisellä maalattuja ristejä ja pylviä. Näin on etenkin silloin, jos ne ovat puisia eli siis vanhimmasta päästä. Toisaalta myös ruskea ja keltainen ovat olleet perinteisiä värejä, vaikka niitä käytettiinkin harvemmin.

Morsian eli antilas istumassa häääsuunsa puettuna. Ympärillä on lapsia, ystävätär, antilaan ristimuamo, patvaska ja puapo.

Kerttu Lammassaaren valmistamia Vienan kansanpukuja Juminkeossa

Vienan kansanpukuihin perehtyneen **Kerttu Lammassaaren** valmistamat ja Kainuun Museoon lahjoittamat puvut olivat tammikuusta maaliskuuhun asti näytteillä Juminkeossa Kuhmossa. Kävimme tutustumassa näyttelyyn ja Lammassaari ehti iloksemme kertomaan puvuista meille tarkemmin. Saimme havainnollisen kuvan pukujen kehityshistoriasta ja hyvät ainekset tähän artikkeliin Kertun esityksen pohjalta.

Näyttelyssä esillä olleet puvut olivat lähinnä Länsi- ja Pohjois-Vienasta. Jyskjärveä voi pitää jonkinlaisena pukualueen rajana, josta itään päin mentäessä puvut alkavat muuttua. Lisäksi mukana oli yksi pukukokonaisuus aivan Vienanmeren rannikolta, joka poikkesikin huomattavasti muista.

Vienalaisten puvut ovat alun perin venäläistä lainaa. Kostotyyppinen puku on

ollut ylhäisön käyttämä kokopitkä asu. Se alkoi muotoutua naisten kansanpuvuksi Venäjällä 1500-luvun puolivälin jälkeen. Tämän tyyppisiä pukuja ompelevia naisia kutsuttiin sarafaanikeiksi.

Pukua kehiteltiin mm. Moskovassa ja Novgorodissa, joista puku levisi myöhemmin eri puolille ja aina pohjoiseen Karjalaan asti. Mallit muuttuivat kulkeutessaan pohjoiseen ja joka alueelle muotoutui omanlaisensa puku. Pukujen materiaalit valikoituivat tekijöidensä varallisuuden ja materiaalien saatavuuden mukaan.

Paljon ihmisiä muutti 1900-luvun alkupuolella Vienan alueelta Suomeen. Naisten omaisuus oli suurelta osin vaatteissa, joten jos suinkin mahdollista, vaatevarasto otettiin lähtiessä mukaan. Näin suuri määrä vaatteita kulkeutui Suomeen.

Suomen puolella pukuja ei kuitenkaan juurikaan käytetty, vaan ne säilöt-

tiin kuljetuslippaisiinsa ja otettiin esille lähinnä tuuletusta ja huoltoa varten tai käytettäväksi karjalaisten omassa kokouksissa.

Vienan Karjalassa naisen kansanpukuun kuului useita osia. Aluksi puettiin rätsinä eli pitkä paita, joka toimi myös alushameena. Erillistäkin alushametta käytettiin ja se puettiin rätsinän päälle. Tämän päälle tuli kosto eli sarafaani, joka on pitkä olkainhame.

Vyötärölle tuli vyö tai vielä useammin peretniekka eli esiliina. Pähineenä nuorella neidolla oli taiteltu huivi eli otsipaikka ja naineella naisella sorokka tai säpsä. Huivia käytettiin sekä harteilla että päässä. Lisäksi voitiin käyttää vielä röijyä.

Kosto

Kerttu Lammassaari on käyttänyt pukujen esikuvina sekä museoista että yksityis-

Etummaisella päässään sorokka helmikirjotulla hännällä. Taaemmalla päähuivi sidottu säpsän ympärille, niin että päälään kirjonnat näkyvät.

Etupistoin kirjottu alushameen reuna näkyy kauniisti sarafaanin helmojen alta.

kokoelmista löytyneitä vanhoja pukuja. Varhaisin vianalaisen sarafaanin muoto on leveäharteinen kosto eli sviitka, jonka esikuva on löytynyt Kansallismuseon kokoelmista ja kirjallisista lähteistä.

Pohjois-Vienasta peräisin ollutta leveäharteista kosta on käytetty myös Ra-

ja-Karjalan kansallispukuun kuuluvan olkaihameen esikuvana. Myöhemmin paksummasta kankaasta tehtynä sviitkaa on käytetty lähinnä päällysvaatteena talvella ulkotöissä.

Sviitkasta kehittyi vähitellen kiilakosto, joka muistutti edeltäjänsä, mutta hel-

masta tuli leveämpi, olkaimet kapenivat ja vaatteesta tuli kokonaisuudessaan keveämpi. Kiilakosto tuli käyttöön noin 1800-luvun puolivälissä. Se jäi käyttöön etenkin vanhemmille ihmisille ja niitä ommellaan edelleen.

1800-luvun loppupuolella kiilakoston rinnalle varsinkin nuoremman polven käyttöön tuli suorakosto, joka tehdään nimensä mukaisesti suorista kappaleista, jonka väljyys kerätään puvun yläosassa laskostaen ja rypytyksin eli krupittaen.

Kosto toimi sekä arkivaatteena että juhlapukuna sen mukaan, mistä materiaalista tehty. Kuluessaan paremmat vaatteet myös siirtyivät arkikäyttöön.

Rätsinä

Koston alla käytettiin pitkää paitaa eli rätsinää. Rätsinä koostui kahdesta osasta: yliset eli hiemat olivat parempaa kangasta ja alaset eli emustat paksumpaa halvempaa kangasta.

Varhaisemmissa rätsinöissä on olkapäissä kirjotut koristeet eli muiskat. Näitä kirjottuja rätsinöitä käytettiin leveäharteisen koston kanssa ja ne jäivät myöhemmin pois käytöstä. Myöhemmin hiemat alettiin tehdä puuvillaisista ostokankaista. Punaiset ja valkoiset pillkukankaat olivat hyvin suosittuja. Rätsinöiden hihat olivat Vienan alueella pitkät ja ranteeseen kapenevat.

Emustat tehtiin kotikutoisista kankaista tai muusta halvemmasta kankaasta. Emustojen helmoja koristeltiin joskus kirjonnoin. Yliset ja alaset valmistettiin erillisinä kappaleina ja ne ommeltiin kiinni toisiinsa tarpeen mukaan. Toisen osan kuluessa se voitiin myös vaihtaa uuteen.

Peretniekka ja vyö

Vyö tai esiliina eli peretniekka oli oleellinen osa pukeutumista. Lapsillakin täytyi olla aina jotain solmittuna vyötäisillä. Mikä tahansa riepukin kävi, mutta vyöttä oleminen oli syntiä. Vyötä saatettiin pitää myös koston alla solmittuna rätsinän päälle. Aikuisella naisella vyön yleensä korvasi peretniekka. Juhlaesiliina oli parhaimmillaan silkkiä ja ostopistsein koristeltu.

Päähineet

Myös päähine oli tärkeä osa naisten pukeutumista. Tytön päähineenä toimi nauhamaiseksi taiteltu punainen huivi eli ot-sipaikka. Naimisiin mennessä siirryttiin käyttämään sorokkaa tai myöhemmin myös säpsää.

Sorokassa on tapahtunut samanlaista

Kirjokintaita eri paikkakunnilta: 4. Akonlahti: "Olkakirjat", 5. Uhtua: "Suuret kirjat, teräset tikutettu silmäsillä, suussa vipuset ja loukot", 6. Jyväskylä: "Vastauskirjat", 7. Kostamus: "Vastauskirjat" ja 8. Akonlahti: "Sappovaaran Vasselei Huotarisen talosta".

Virvittäin ommeltu rätsinän muiska asettuu naisen olkapään tuntumaan.

Praasnikoille matkaavat naiset, joista vasemmalla on päällimmäiseksi puettuna röjy. Kummallakin on suorakosto.

kehitystä kuin muissakin vaatteissa. Leveäharteisen koston kanssa 1700-luvulla on käytetty kirjonnoin koristeltua sorokkaa. Niissä käytetyt kirjontatekniikat muistuttivat rätsinöiden muiskissa käytettyjä.

Kumpaankin liitettiin myöhemmässä vaiheessa koristeeksi punaisia kangasalueita. Puku oli vielä yksikertainen ja koristelut olivat lähinnä sorokassa. Tytön päähineenä oli tuolloin perväskä, joka otettiin myös Raja-Karjalan kansallipuvun päähineeksi.

Kun 1800-luvulla siirryttiin käyttämään kiila- ja suorakostoa sekä ostokankaita, muuttuivat myös päähineet. Sorokkaan lisättiin helmikirjailtu häntä, joka saattoi olla ammattimaisesti tehty ja ostotavaraa.

Häntiä tehtiin myös itse ja niihin käytettiin helmien lisäksi esimerkiksi nappeja. Sorokan etuosaan voitiin liittää ostettu kultanauhakoriste eli otsamus. Sorokan hännän kummallakin puolella oli pienet siivekkeet ja niistä lähtivät nauhat, joilla sorokka solmittiin paikalleen.

Toinen päähine malli oli säpsä, jossa ei ollut häntää ja siivekkeet olivat kuroutuneet takaa yhteen, joten päähine on lakkimainen. Säpsän lakiosaan saatettiin hankkia ammattilaisen tekemä kulturalankkirjailu, johon ommeltiin itse kankaaiset reunat nauhoineen.

Ulos mennessä päähineen päälle sidottiin vielä huivi. Huivin asettelu vaihteli päähineen tyyppin mukaan. Huiveja käytettiin myös harteilla ja talvella suuret villahuivit toimivat myös päällysvaatteina. Silkkihuivi oli yleinen naiselle annettu lahja.

Neuleet

Sukat olivat villaiset ja kotona neulotut. Kirjoneulelapasia tehtiin paljon. Alkujaan niissä käytettiin luonnonvärisiä lankoja, joiden väri määräytyi lampaan värin mukaan. Myöhemmin lankoja alettiin myös värjätä.

Hienoimmat kirjokintaat eivät olleet jokapäiväisiä käyttöesineitä ja miehillä ne saattoivat olla juhlatilaisuuksissa laitettuna vyönmutkaan esille. Kintaita tehtiin myös kinnasneulatekniikalla ja varsinkin morsiamella punaisilla neulakintaila oli tärkeä suojeleva merkitys.

MAIJA VAARA
Teksti ja kuvat

Kerttu Lammassaaren valmistamat ja Kainuun Museoon lahjoittamat puvut olivat esillä 8.1.–6.3.2020 Juminkeossa Kuhmossa.

Palkittu ja kunnioitettu näyttelijä Pekka Mikšijev juhli 85-vuotispäiviään maaliskuun puolivälissä.

Pekka Mikšijev näyttämöllä yli 60 vuotta

Karjalan tasavallan ansioitunut näyttelijä ja Venäjän federaation kansantaiteilija **Pekka Mikšijev** on täyttänyt kunniakkahat 85 vuotta. Hänen merkkipäivänään 14.3.2020 Kansallisen teatterin nuori polvi järjesti oikein hyvän ja lämpimän illanvieton päivän sankarin kunnijaksi. Oli onnitteluja, kaunehie lauluja, mukavau kuultavau ta nähtävyä.

Tilaisuuden juhluvuutta korisettih ystävien ta juhlavierahien lahjottamat ruusuakat. Kukkameri oli omijah kertomah teatteriystävien kunnivosta näyttelijän taiteilijanlahjasta. Pekan näyttelijänkyky on suanun arvossusta myös Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitolta, kumpani on antan Pekalla Suomen Näyttämötaiteen kultaisen kunniamerkin.

Pekka Mikšijev on syntyn Viteles-

sä Aunuksen piirin livvinkarjalaiskylässä Laatokan lähituntumassa. Heän tuli teatterih 1957 vuotena peätettyöh Leningradin teatterialan korkiekoulun. Silloin teatteri oli täysin suomenkielini ta kaikki ohjelmisto oli suomen kielellä. Pekka on kieleltäh livvikkö, siksi suomen kieli oli hänellä toini pala purtavana.

Alallah Pekka on pärjän hyvin. Suomalaini yleisö on nähnyen monet esitykset, missä Pekalla on ollut merkittävä osuus. Muun muassa **Antti Timosen** näytelmä *Otatto miut Karjalan mua* toi Pekka Mikšijevilla valtionpalkinnon.

Pekka Mikšijev on kehittänyt Karjalan kansallista teatterikulttuuria yli 60 vuotta ta suanun yleisöltä kaunehet passipot ta kestävät aplodit.

VK

TIETONIEKKA

Tunnetko, tiedätkö, oletko tietoniekka?

1. Milloin Suomen ja Venäjän välinen raja sulkeutui ulkomaalaisilta koronaviruspandemian vuoksi (Suomen aikaa)?

- a. 1. maaliskuuta kello 00.00.
- b. 17. maaliskuuta kello 23.00.
- c. 20. maaliskuuta kello 20.00.

2. Minä vuonna Niiralan raja-asema sai kansainvälisen rajanylityspaikan statuksen?

- a. 1945.
- b. 1964.
- c. 1995.

3. Mikä on Domnan pirtti?

- a. Ilomantsin Parppeinvaaralle vuonna 1964 valmistunut rakennus.
- b. Suomussalmen Kuivajärvelle vuonna 1964 rakennettu rakennus.
- c. Pielisen pohjoisrannalle Nurmekseen vuonna 1978 valmistunut rakennus.

4. Millainen ihminen on luimiško?

- a. Valehtelija.
- b. Vihainen jurottaja.
- c. Varautunut vetäytyjä.

5. Mitä yhteistä on seuraavilla leivonnaisilla: kukkonen, pyörönen, tapuntainen, köppönen, tosokas ja pottusanki?

- a. Niissä kaikissa on porkkanaa.
- b. Niissä kaikissa on puolukkaa.
- c. Niissä kaikissa on perunaa.

6. Paljonko vuosia täyttyy Vuokkiniemen kylälle tänä vuonna?

- a. 400 vuotta.
- b. 600 vuotta.
- c. 1000 vuotta.

1.b, 2.c, 3.b, 4.b, 5.c, 6.a.
Tietoniekkan vastaukset:

Karjalainen runoilija ja vaikuttaja Aleksandr Lukitš Volkov

Palmusunnuntaina saapui suruviesti Petroskoista. Livvinkarjalainen runoilija, kääntäjä ja kirjoittaja **Aleksandr Lukitš Volkov** oli siirtynyt tuonilmaisiin 4. huh-tikuuta. Hän oli syntynyt 25. joulukuuta 1928 Prääsän piirin Jessoilan kylässä.

Emme tavanneet Volkovin kanssa monta kertaa, mutta runsas kolme vuotta siten hän lähetti käsin suomeksi kirjoitetun kirjeen ja kirjojaan *Karjalan Heim*on päätoimittajalle. Tekstissä hän kertoi lahjoitaneensa kirjansa *Meidän sana ja kansan ääni* arkkikiipsi **Leolle** ja tasavallan presidentti **Sauli Niinistölle**. Niinistö oli myös kiittänyt häntä lähettämällä liitteenä kuvan itsestään ja vaimostaan **Jenni Haukiosta**.

Takavuosina Volkov vieraili usein Suomessa ja hänellä oli hyvät suhteet Suomeen. Hänet nähtiin Karjalan Sivistysseuran Heimopäivillä Joensuussa 1997 ja 1999 Turussa. Lisäksi hän kävi Suomalais-ugrialaisten kirjoittajien kongressissa Oulussa 2010 ja Suomalais-ugrialaisten kansojen maailmankongressissa Lahdessa 2016.

Aleksandr Volkov oli aktiivinen kirjoittaja ja karjalan kielen puolustaja. Hän julkaisi 15 runoteosta, joista viisi äidinkielellään livvinkarjalaksi. Aluksi hän kirjoitti venäjäksi, mutta siirtyi kotikieleensä sisarensa **Zoja Saveljevan** kannustamana. Hän käänsi karjalaksi yli 80 venäläisen ja lähes 50 suomalais-ugrialaisten kirjoittajan tuotantoa.

Volkovin ensimmäiset runot ilmestyivät vuonna 1984 venäjäksi, vaikka hän oli julkaissut lehtien palstoilla jo aiemmin. Ensimmäinen karjalankielinen runokoelma oli vuonna 1997 ilmestynyt *Pieni Dessoilu*. Siinä julkaistiin niin uudet kuin aiemmin venäjäksi vuonna 1993 kokoelmassa *Malen'kaja Dessoila* julkaistut runot.

Hänen parhaana saavutuksenaan pidetään kolmiosaista runoelmaa *Liivin virret* (2008), joka on julkaistu yhteensä 15 kielellä. Mainittujen teosten välisenä aikana ilmestyivät *Venän runot livvin kielel* (1998), *Večnyj ogon' – iguine tuli* (2000) ja *Järvet Karjalan: valitut runot* (2003).

Liivin virret käännettiin noin kymmenelle suomalais-ugrialaiselle kielelle ja jaettiin lahjana kaikille viidennessä suomalais-ugrialaisten kansojen kokouksessa Länsi-Siperian Hanti-Mansiassa vuonna 2008. Oman kappaleensa sai myös Suomen

OMA MUA

Aleksandr Lukitš Volkov siirtyi tuonilmaisiin 4.4. Hän oli syntynyt 25. 12. 1928 Prääsän piirin Jessoilan kylässä.

presidentti **Tarja Halonen**. Teosta vietiin samana vuonna myös 10. suomalais-ugrialaisten kirjailijoiden kokoukseen, joka pidettiin Joškar-Olassa Marin tasavallassa.

Viime sotien aikaan Aleksandr Volkov oli vielä teini-ikäinen. Hän varttui kymmenlapsisessa perheessä ja vietti evakkoaikaa Sverdlovskin ja Gorkin alueilla. Perhe palasi kotiseuduille vuonna 1944. Vanhemmat **Lukki** ja **Ma'oi Volkov** menehtyivät Stalinin vainoissa.

Nuurukaiselle avautui tilaisuus opintoihin, ja hän päätyi osuustoimintateknikumiin, mistä valmistui vuonna 1948. Hänestä tuli aktiivinen kommunisti ja hänet valittiin muun muassa Karjalais-suomalaisen tasavallan ammattiliittokomitean puheenjohtajaksi ja neuvostotasavallan ammattiliiton puhemiehistön jäseneksi. Työtä hän sai aluksi metsätyöalalta ja kolhoosista Vieljärven piirin Tihverissä.

Vuonna 1959 hän valmistui vielä etäopiskelijana Karjalan pedagogisen instituutin venäjän kielen ja kirjallisuuden osastosta. Se antoi hyvän pohjan myöhemmälle kirjallisuudelle työlle. Jo samana vuonna julkaistiin hänen runonsa *Leninskaja pravda* eli *Leniniläinen totuus* -lehdessä. Työt veivät kuitenkin muualle.

Vuodesta 1964 vuoteen 1991 Volkov toimi Karellespromin kulutusosuuskunnan johtotehtävissä. Hän työskenteli ensin Suojärven piirin päällikkönä Loimolassa ja sitten koko laitoksen johtajana Petroskoissa. Hänen rintapielessään nähdyt mitalirivit alkoivat kertyä noihin aikoihin, ja vuosien mittaan hän sai lukuisan määrän erilaisia mitaleita ja kunniakirjoja.

IGÄINE MUSTO
Emmo myö unohta,
emmo myö unohta
Kuadunuot voinil,
da tapetut viärättäh,
Died'oloin kalmoil
tiän nimet kai uvvessah,
Ravvas da kives
myö panimmo Ristah täh.
Anna täs itkietäh
rahvahat, tuskitah,
Anna täs igäizet
kukkaizet kukitah.
Ei ole enämbi
kalmužim puustannu,
Kumardus muassah,
Igäine Musto,
Večnaja Pamät'!
Igäine Musto!

Eläkevuosinaan Volkov keskittyi kirjallisiin töihin ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Hän jäi eläkkeelle Neuvostoliiton romahtamisen aikoihin vuonna 1991. Hänen tekstejään alettiin julkaista säännöllisesti karjalaisissa lehdissä *Kipinä*, *Carelia* ja *Oma Mua*, mutta myös Suomen puolella *Karjalan Heimossa*. Pian pääsi myös kirjojen julkaiseminen entistä parempaan vauhtiin.

Yhteiskunnallinen toiminta jatkui monilla eri tahoilla. Volkov toimi aktiivisesti Karjalan Rahvahan liiton hallinnossa ja oli liiton puheenjohtajana vuosina 1999–2001. Hän omistautui karjalan kielen elvyttämistyölle ja uskoi, että kieli saisi virallisen aseman Karjalan tasavallassa.

Natalja Sinitskajalle *Oma Mua* -lehden vuonna 2008 antamassaan haastattelussa Volkov sanoi, että karjalan kielelle voi kääntää kenen tahansa kuuluisankin runoilijan runoja.

– Minule toiči sanotah ”Volkov kiändäy niilöi runoloi, kuduat händy miellytetäh”. Ga tiettäväine, kuibo toizin. Enhäi rubie kiändämäh sidä, mi ei ole mielidy myö... Minä en ole kui toizet runoniekat. Minä olen Aleksandr Volkov. Minä tahtoin ozuttua, dai ozutingi, ku karjalakse voibi kiändä kuduantahto runoilijan runon.

Vuonna 2000 Volkov hyväksyttiin Venäjän kirjailijaliiton jäseneksi. Volkov oli karjalankielisten kirjoittajien Karjalan sana -yhdistyksen perustaja (1999) ja johtaja sekä

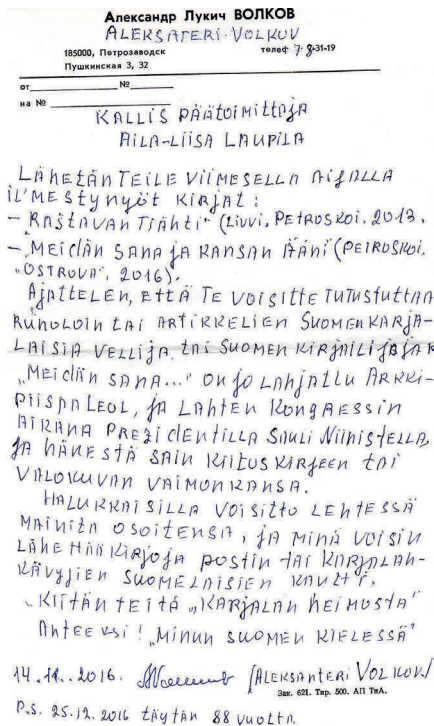

Suomalaisugrialaisten kirjallisuuksien liiton AFUL:n johtokunnan jäsen. Hän oli mukana Karjalazen sanan keräilyssä vuonna 1998 ja 2002 sekä Kansainvälisessä seminaarissa vuonna 1999 Aunuksessa.

Vuonna 2006 hänet valittiin suomalais-ugrialaisten kirjoittajien yhteisön johtokuntaan. Hän sai Karjalan tasavallan kansankirjailijan arvonimen vuonna 2013. Samana vuonna hänet valittiin vuoden ihmiseksi Karjalan tasavallassa.

Tukholman liepeillä asuva muusikko **Eila Pöllänen** on säveltänyt joitakin Volkovin runoja ja niitä on esitetty Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä. Hän on kirjoittanut livvinkarjalankieliset sanat myös Karjalan tasavallan hymniin. Valtiohymni on **Aleksandr Beloborodovin** säveltämä.

AILA-LIISA LAURILA

Aleksanteri Volkov lähetti kirjeen Karjalan Heimon toimitukseen vuonna 2016. Siinä hän pyysi lehteä tutustuttamaan Suomen karjalaisia hänen runoihinsa.

Veikko Iivananpoika Huovinen (1944–2020)

Suomussalmen Kuivajärven Alanko oli Kainuun karjalaiskylien viimeinen karjatiela. Sen isäntä **Veikko Huovinen** edusti perinteistä elämisen tapaa. Karjalassa leipä hankittiin moniaalta. Se oli yhdistelmätaloutta. Karu pelto antoi kapean leivän. Lisää sai vesiltä ja virkoteiltä. Tärkeitä olivat tilapäiset ansiot rakennuksilla, metsissä, soilla. Aherrus omassa metsässä kaiken muun lomassa.

oli hänelle nalle, ”mesikämmen källeröini”. Sen Alangon Veikko antoi kulkea rauhassa. Taisi sekin ymmärtää enemmän. Alangon piha oli turvaise ajomiesten uhatessa. Rannasta oli hyvää jatkaa uimalla Pienen Kuivajärven yli ja piilosille Hyrynvaaran taakse. Veikkoa se nauratti makeasti! Partavesiä! Nallehan sen haistaa kaukaa!

Veikko oli keskimittainen, isänsä isään **Miikkulaan** verrattuna pieni, mutta legendaarisiin mittoihin sitkeä pojanpoikakin ylsi. Näyttävimmät osoitukset hän hiihti. Ampuessa vasamat tiesivät paikkansa. Niiden myötä näytti avautuvan ura puolustusvoimissa. Ampumahiihtoa arvostettiin.

Toisin elämä kuljetti. Sisarusparvi haajaantui. Alanko näytti jäävän isännättömäksi ja vanhemmat turvattomiksi. Veikon ajattelua oli velvollisuus. Ottaa vastuu kodista ja vanhemmista. Kylien viimeisinä ammuivat Alangossa lehmät. **Iivana** ja **Olga** saivat perinteisen turvatun vanhuuden. Elämä jatkui. Talo, koko pihapiiri, säilyttivät ryhtinsä osaavissa käsissä. Jopa ”ikiaikainen” kyly tarjoaa edelleenkin tuoreet löylyt. Venevalkama odottaa soutajaa ja verkoille lähtijää. Laiturikin on tarkoin ajateltu. Sen päästä saa kiskalla keittotarpeet.

Metsällä ja kalassa eleetön Veikko oli verraton. Hän tiesi paikat ja tunki riistan. Kalavedet olivat tuttuja kuin taskunsa. Mainio kaveri Arttu-koira tiesi isäntänsä ajatuksen. Vieraan matkaan se ei antautunut. Talon tavoille suostuvalle se oli tiukasti isännän puolta.

Riistaa on hoidettava ja veden viljakin vaalittava. Molemmissa Veikko oli ensimmäisiä. Vuodet 1980–2010 hän työskenteli Kuivajärven Eränkävijät ry:n sihteerinä. Paperit säilyivät mapissa. Riistakantojen seuranta oli Veikolle harrastusta tärkeämpää. Kolmiolaskentaan odotettiin tulijoita. Veikko oli aina valmis. Hänen jalkansa nousi ja suksi luisti. Nuorempia olisi joukkoon mahtunut enemmänkin. – Palkintona mm. kultainen ansiomerkki!

Isäntä tunki metsänsä. Sen kuningas

Karjalassa on aina käyty metsää. Vanhat tavat ja esineet olivat Veikolle tuttuja. Tarkka metsämies valmistaa patruunansa itse. Veikolla oli tallessa hyvät lausvehkeet. Vanhaa perua. Jos sattuisi tarvitsemaan!

Veikko oli eläinrakas. Uskollisen Artun lisäksi oli talossa kissa, joka sai aamuisin lypsylämmintä maitoa. Kun lehmät lähtivät, lähti myös kissa Loukon kylään, jossa vielä karjaa oli. Kun sieltäkin maito ehtyi, tuli kissalle taas muutto. Mihin lie mennyt?

Alangon Iivanan isä Miikkula, Veikon ukko (ukki) oli Kotirannan varhainen eläjä. Hänet muistetaan harvasanaiseena voimapesänä. Kauppa oli rajan takana Akonlahdessa. Sieltä Miikkulan kerrotaan kantaneen satakiloisen jauhosäkin leivän varaksi. Alangon emäntä, Veikon äiti Olka Iivanantyttö taas oli Kuhmon Rimminkylän Ahtosia. Hänen ukkonsa oli **Rimmin Uljaska**, **Axel Gallénin** kuulu Väinämöinen. Sukulaisyhteyksiä oli laajalti rajan kyliin Kiitehenjärven rannoille Vuokinsalmeen.

Alangon pihapiiri odottaa hiljaisena kevättä. Ilman tuttua astujaa. Veljet **Mikko** ja **Pekka** sekä sisar **Eeva-Liisa**, kymmenlapsisen katraan viimeiset, sekä kaikkien sisarusten lapset lapsineen ja lapsenlapsineen muistavat kaipauksella. Niin myös karjalaiskylien rahvas. Kuivajärven Eränkävijät ry on vailla neuvojaansa. Alanko oli kotipaikka ja kohtaamisen paikka. Keneltä nyt tietä kysyä? Kalaan tai metsälle? Tai muulle asialle. Kuka nyt auraa tuiskun jäljet tsasounan pihalta?

HEIKKI RYTKÖLÄ

UUTISIA

Karjalaisten eloa ja oloja ryhdyttiin kohentamaan

Karjalan tasavaltaan päätettiin perustaa kolme työryhmää karjalan kielen, kulttuurin ja ympäristölainsäädännön korjaamiseksi. Tämä sovittiin Karjalan tasavallan karjalaisten yhdeksännessä edustajakokouksessa Aunuksessa maaliskuun puolivälissä.

Maatalousministeriön alaisuudessa toimiviin kolmeen työryhmään päätettiin valita kymmenen jäsentä kuhunkin. Ryhmien tehtävänä on toteuttaa edustajakokouksen vaatimia toimia. Karjalan kielen aseman parantamisen lisäksi pikaista muutosta vaatii muun muassa jokin aika sitten säädetty kalastuslaki, joka on karjalaisten mielestä täysin epäonnistunut.

Valtuutettujen neuvoston johtaja vaihtui, kun **Tatjana Kleerova** jätti paikkansa. Uudeksi puheenjohtajaksi eli valtuutettujen neuvoston päälliköksi valittiin Uhut-seu-

rassa aiemmin aktiivisesti toiminut **Raisa Samodajeva**. Hän teki työuransa Uhtuan sovhoosissa ja Kalevalan piirin hallinnossa, mutta asuu nykyisin Petroskoissa. Hän toimi kolmen viime vuoden ajan valtuutettujen neuvoston sihteerinä.

Päällimmäiseksi vaatimukseksi kokouksessa nousi karjalan kielen saaminen toiseksi viralliseksi kieleksi Karjalan tasavallassa. Raisa Samodajeva lupasi edistää asiaa niin paljon kuin mahdollista. Hän katsoi nähneensä myönteisiä merkkejä Karjalan tasavallan päämiehen **Arthur Parfentšikin** ja Venäjän duuman jäsen **Valentina Pivnenkon** kommentteissa kokouksen aikaan.

Yksi kokouksen vaatimuksista on karjalaisten paikannimien muuttaminen. Toimittaja **Olga Ogneva** vaati nimien oikeinkirjoitusta kummatellen, miksi esimerkiksi Aunuksen piirin Kuujärvi on venäjäksi

Mihailovskoje, Nuožarvi Krošnozero, Alavoinen Iljinskoje ja Koirinoja Korennaja.

Tasavallan päämiehen Artur Parfentšikin mukaan Karjalan kylien kehitystä tuetaan tukiohjelmalla, johon on Karjalan budjetista myönnetty tälle vuodelle 70 miljoonaa ruplaa (lähes 0,9 miljoonaa euroa). Kansalaisjärjestöjen toimintaan hän kertoi myönnetyn 25 miljoonaa ruplaa (noin 0,3 Me) ja kylien kulttuuritalojen korjaukseen ja varusteluun tälle vuodelle 32 miljoonaa ruplaa (noin 0,4 Me).

Karjalan kansallisuus- ja aluepolitiikan ministeri **Sergei Kiseljov** kertoi, että alkuperäiskansojen etnokulttuuriseen kehitykseen Karjalan piireihin on myönnetty tälle vuodelle kuusi miljoonaa ruplaa (noin 75 000 euroa). Lisäksi kansalliskielisen Oma Media -portaalin tekemiseen on

KUVAT: OMA MUA

Paljon tuttuja kasvoja oli koolla Aunuksessa pidetyssä Karjalan Rahvahan liiton kokouksessa. Kokouksen virallisia edustajia olivat 88 eri piireistä valittua edustajaa. Lisäksi paikalla oli muuta väkeä, mutta ei tällä kertaa ulkomaalaisia.

Tutkija Valentina Mironova (vas.) ja toimitusjohtaja Natalja Sinitskaja esittelevät Periodika-kustantamon osastolla jaossa ollutta Taival-almanakkaa.

Karjalan Rahvahan liiton johtajuuden jättänyt Tatjana Kleerova ja tverinkarjalaisten edustaja Nikolai Turičev syventyneinä kahdenkeskiseen keskusteluun.

Uudeksi liiton puheenjohtajaksi eli valtuutettujen neuvoston päälliköksi valittiin Uhut-seurassa aiemmin aktiivisesti toiminut Raisa Samodajeva. Hän teki työuransa Uhtuan sovhoosissa ja Kalevalan piirin hallinnossa. Istumassa Vladimir Lukin.

Kokous jakautui osaksi aikaa keskusteluryhmiin. Vieljärvellä sijaitsevan Karjalan Kielen Kodin toiminnasta kertoivat Natalja Antonova (vas.) ja Nina Barmina.

myönnetty 2019–2020 yhteensä 22 miljoonaa ruplaa (lähes 0,3 miljoonaa euroa).

Kokouksen päätösten mukaisesti tavoitteena on luoda valtiollinen ohjelma kielen aseman ja karjalan kulttuurin edistämiseksi. Lisäksi tavoitteena on muun muassa maksaa suurempaa palkkaa niille, jotka käyttävät työssään karjalaa.

Kokouksen avannut Parfenčikov luovutti ansiomerkkejä ja kunniakirjoja Karjalan hyväksi tehdystä työstä. Kunniamerkin saivat uhtualainen Uhut-seuran puheenjohtaja **Valentina Kovalenko**, Karjalan Kielen Kodi -yhdistyksen johtokuntaan kuuluva vieljärveläinen **Natalja Antonova**, Karjalan Rahvahan liiton jäsen ja tv-toimittaja, Jyrkilän karjalainen **Olga Ogneva** sekä Anuksen karjalazet -liiton jäsen, aunukselainen **Galina Fedulova**.

Kunniakirjan sai muun muassa Vienan virta -yhdistyksen puheenjohtaja, Louhen piiriä edustanut pääjärveläinen **Anna Vlasova**.

Kokouksessa puhunut Aunuksen karjalaisten järjestön puheenjohtaja **Vladimir Lukin** oli huolissaan erityisesti siitä, miten vähän lapsille annetaan oppia karjalaisten perheiden omalla karjalan kielellä.

Lukin ehdotti merkittävää lisäystä kielen ja kulttuurin opetukseen. Lisäksi hän oli huolissaan kylien autioitumisesta ja vaati maan ja metsän antamista niille nuorille, jotka palaavat asumaan maalaistryyliin.

Nyt karjalaa opetetaan oppiaineena kaikkiaan kahdessatoista koulussa eri puolilla Karjala tasavaltaa, kuten esimerkiksi Petroskoin suomalaisugrilaisessa koulussa ja Kalevalan koulussa.

Kaikkiaan 20 koulussa on mahdollista saada karjalan opetusta vapaaehtoisena aineena koulutuntien ulkopuolella. Lisäksi kieltä opetetaan useassa päiväkodissa ja tasavallan ainoassa kielipesässä Vieljärvellä. Kielipesää ylläpitää yksityinen yhdistys Karjalan Kielen Kodi.

Tverinkarjalainen **Nikolai Turičev** vaati, että ainoa tapa saada karjalan kieli ja kulttuuri säilymään on virallisen aseman saaminen karjalan kielelle.

– Karjalan kielen määrääminen toiseksi viralliseksi kieleksi auttaisi monessa asiassa. Kysymyksen ratkaisuun tarvitaan poliittista tahtoa, sanoi Yhdistyneiden kansakuntien alkuperäiskansojen pysyvän foorumin jäsen **Aleksei Tsykarev**.

Kokouksen virallisia edustajia olivat 88 eri piireistä valittua edustajaa. Lisäksi paikalla oli muita osallistujia, mutta esimerkiksi Suomesta ei voitu osallistua koronaviruspandemian vuoksi.

UUTISIA

2000-luvun karjalaisuus on osa jokapäiväistä elämää

AILA-LIISA LAURILA

Viime vuonna koottiin neljän toimijan voimalla tietoja ja ajatuksia nykykarjalaisuudesta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS), Karjalan Sivistysseura, Itä-Suomen yliopiston Urbaani karjalaisuus -hanke ja Oulun yliopiston Tunnustuksia: Pakolaisuuden hankalat tarinat ja muistamisen kulttuurit -hanke järjestivät *Karjalaisuus 2000-luvulla* -muistitietokeruun 1.12.2018-30.6.2019.

Karjalaisuus 2000-luvulla -keruuseen osallistui 82 vastaajaa, joista kaksi kirjoitti karjalan kielellä. Koko keruu tuotti yli 700 sivua tekstiä, yhden videon ja kuusi kuvaa. Vastaukset on arkistoitu SKS:n arkistoon. Aineisto on toistaiseksi tutkimushankkeiden käytössä. Keväällä 2021 järjestetään keruuaineiston pohjalta SKS:ssa seminaari, johon yleisö on tervetullut.

Karjalaisuuden olemusta innostuivat pohtimaan niin syntyperäiset karjalaiset kuin vanhempinsa ja isovanhempiensa kautta karjalaisuuteen kasvaneet kirjoittajat. Eniten vastauksia lähettivät – kuten tällaisissa keruissa yleensäkin – kannakselaiset, mutta kokonaisuus kattaa kaikki Karjalat: mukana on taustaltaan raja- ja laatokankarjalaisia, vienan- ja aunuksenkarjalaisia, jokunen inkeriläis- ja petsamolaistaustainenkin. Myös nykyinen Suomen Karjala on edustettuna.

Suvun historia ja tieto omista juurista ovat monelle kirjoittajalle karjalaisuuden keskiössä. Vaikka esivanhempien vaiheista ja asuinseuduista on saatu tietoa suoraan sukulaisilta, moni kertoo laajentaneensa karjalaisuuskuvaansa myös suku- ja historiantutkimuksella, sukuseura- ja järjestötoiminnassa sekä Karjalan-matkoilla. Karjalaisuus on monelle paitsi keskeinen osa identiteettiä, myös harrastus.

Erityisesti vienan- ja aunuksenkarjalaisille vastaajille karjalaisuuden tiedostaminen on usein ollut oman oivalluksen ja aktiivisuuden varassa, koska suvun menneisyydestä on pitkään vaiettu.

Vaikka kirjoittajat kokevat karjalaisuuden positiiviseksi voimavaraksi, monet liittävät siihen myös kipeitä muistoja sodasta, evakkoudesta ja koti-ikävästä. Moni kertoo myös uusilla asuinsijoilla koetuista vaikeuksista, kuten syrjinnästä, joka kohdis-

Karjalaisuus 2000-luvulla -keruun aineistossa moni kertoo laajentaneensa karjalaisuuskuvaansa Karjalaan suuntaamalla matkoilla. Ryhmässä tehtävät matkat tarjoavat myös yhteisöllisyyttä.

tui niin lapsiin kuin aikuisiinkin. Toisaalta vaikeista ajoista huolimatta elämä jatkui ja uusista asuinpaikoista ihmisineen on jäänyt myös lämpimiä muistoja.

Keruuaineisto kertoo, että karjalaisuus ulottuu monille elämän osa-alueille: perinteiset ruoat, käsityöt, musiikki, huumori ja kieli kulkevat mukana niin arjessa kuin juhlassakin. Näitä karjalaiseen perinteeseen liittyviä tietoja ja taitoja halutaan myös aktiivisesti siirtää jälkipolville, kuten eräs kirjoittaja kertoo:

”Minulle karjalaisuus on tapaamisia, puheliaita ihmisiä, naurun muuttumista hetkessä itkuksi tai toisinpäin, musiikkia, laulua, ahkeruutta, rohkeutta, sopeutumista, yhdessäoloa, kokoontumista ruu-

an ääreen ja muutama venäläistaustainen sana, joka on jäänyt puhekieleeseen. Toivon lapsieni kuljettavan karjalaisuutta mukanaan ja saavani välitettyä sitä myös pienille lapsenlapsilleni.”

Osa kirjoittajista toivoo, että perinteiden ja menneiden muistelun rinnalle nousisi uusia yhdessä tekemisen tapoja ja matalan kynnyksen yhteisöjä. Moni kokeekin sosiaalisen median, kuten Facebookin, karjalaisryhmissä mukana olemisen itselleen sopivammaksi yhteisöllisyyden muodoksi kuin perinteisen yhdistystoiminnan.

Vastaajien kesken arvotut kirjapalkinnot on postitettu voittajille. Lisätietoja antaa SKS:n arkisto, puhelin: 0201 131 240 tai sähköposti: arkisto@finlit.fi.

Pruasniekka kutsuu koolle Pirttilahteen

Runonlaulajistaan kuuluisassa Vienan Karjalan Pirttilahdessa on tarkoitus järjestää kesäpruasniekka 18. heinäkuuta. Vuokkiniemäläinen **Veera Matero** kutsuu suomalaisia vieraita mukaan, jos rajoja voi ylittää jo tuolloin.

Pruasniekkapäivä on lauantai ja venekuljetukset aiotaan aloittaa kello 9:n aikaan aamulla rannasta läheltä Materon taloa Vuokkiniemessä. Itse pruasniekka alkaa Pirttilahdessa kello 12.00. Pirttilän saarelle on suunniteltu näyttelyä ja monenlaista muuta ohjelmaa sekä teen ja erilaisten syötävien myyntiä.

Veera Matero vastaa kysymyksiin osoitteessa veeruskagu@gmail.com.

Sihvonen jatkaa Uhtua-seuran puheenjohtajana

Uhtua-seura onnistui pitämään vuosikokouksensa sähköpostikokouksena 28. 3. Puheenjohtajana jatkaa **Reijo Sihvonen** Espoosta. Hallituksen järjestäytymiskokouksessa valittiin varapuheenjohtajaksi **Tanja Lasaroff** Parolasta.

Seura on päättänyt, että heinäkuuksi suunnitellut Vienan Karjalan matkat siirtyvät vuodelle 2021 ja vaihtuvat seuran 30-vuotisjuhlamatkaksi. Vienalaisille tarkoitettu SPR-ensiapukurssi Kuhmossa siirtyi huhtikuulta 9.–11. lokakuuta tänä vuonna tai myöhemmin. Karjalan kielen kurssit Kalliolan kansalaisopistossa jatkuvat syksyllä.

Seuran sivuilla www.uhtua.info julkaistavaa Tapahtumakalenteria pidetään ajan tasalla. Sieltä voi seurata, mitkä tapahtumat toteutuvat lähiaikoina.

AILA-LIISA LAURILA

Reijo Sihvonen valittiin ensimmäisen kerran Uhtua-seuran puheenjohtajaksi viime vuonna.

Vuokkiniemen kirkon julkisivu oli pelkkä pitkään patinoitunut hirsipinta, kunnes se maalattiin vaaleansinisellä maalilla.

Vuokkiniemi-seura kerää kirkkorahaa

Vuokkiniemi-seura on ryhtynyt toimiin Vuokkiniemen kirkon remontoimiseksi. Poliisihallitus myönsi seuralle maaliskuun alussa valtakunnallisen rahankeräysluvan, jolla se voi kerätä varoja kunnostuksen tukemiseen Suomessa. Etenkin kirkon talvikäyttöä on tarkoitus helpottaa.

Kirkossa pidetään nykyisin palveluksia, kasteita, häitä ja hautajaisia. Lämmitysjärjestelmän lisäksi tärkeimpiä kohteita on kirkon julkisivun maalaus. Tilapäiseksi avuksi Vuokkiniemi-seura lahjoitti kirkolle viime vuonna kaasulämmittimen, mutta se on vain pieni apu tilanteen parantamiseksi.

– Ajatus on kunnostaa kirkko talvikäyttöä varten hankkimalla lämpöpatterit ja tiivistämällä kirkkoa. Paikalliset arvioivat, että lämmityslaitteet maksaisivat

noin 360 000 ruplaa ja työt 68 000 ruplaa. Käsitöksi mukaan kaikkineen rahaa tarvittaisiin noin 8 000 euron verran, Vuokkiniemi-seuran puheenjohtaja **Jyrki Mäkelä** kertoo.

Mitään erityisiä tempauksia ei ole asian ympärille suunniteltu. Mäkelän mukaan toivotaan sen sijaan Vuokkiniemen ystävilä lahjoituksia hyvään tarkoitukseen. Kirkon korjausta on mahdollista tukea myös testamenttilahjoituksilla.

Keräysaika alkoi 2.3.2020 ja jatkuu vuoden verran päivämäärään 1.3.2021 asti. Lahjoitukset voi maksaa Vuokkiniemi-seuran tilille FI59 1544 3000 1536 63 (NDEA-FIHH). Lahjoittajia pyydetään merkitsemään viestikenttään sanat: Kirkon kunnostus.

Karhufestivaali aiotaan pitää Ilomantsissa

Ilomantsissa elokuussa järjestettävän Karhufestivaalin valmistelua jatketaan toistaiseksi. Tavoitteena on, että tapahtuma voidaan toteuttaa suunnitelman mukaisesti 13.–15.8.2020.

Lopullinen päätös järjestämisestä tai perumisesta tehdään 15. kesäkuuta yhdessä Karhufestivaalin ja Villiruokafestareiden kesken, kun koronatilanteeseen liittyvät tiedot tarkentuvat.

– Noudatamme valtioneuvoston ja THL:n koronatilanteeseen antamia ohjeita ja kokoontumisrajoitteita. Jos kesäkuun puolivälissä on näkymät kokoontumisten vapautumisesta, toteutamme Karhufestivaalin veistokilpailuineen. Mitään tavoitteita yleisömäärälle emme tänä vuonna aseta. Tavoitteemme ja toiveemme on, että voimme tarjota tapahtumalle turvalliset puitteet, sanoo festivaalin johtaja **Timo Reko**.

UUTISIA

Niikon matkat on huolissaan mutta toiveikas tulevaisuudesta

AILA-LIISA LAURILA

Jyskyjärvi on yksi suosikkikohteista, jonne Niikon matkat järjestää matkoja Suomesta. Toistaiseksi kaikki matkat ovat tauolla koronaviruspandemian vuoksi.

Karjalaan ja muualle Venäjälle matkoja järjestävä Niikon matkat joutui muiden matkatoimistojen tapaan jäämään tauolle pandemiakriisin alettua.

Niikon matkat Travel Agency -yrityksen omistava **Petri Niikko** oli huhtikuussa erittäin huolissaan koronakriisin vakavuudesta.

– Luulen, että kesäkuu on menetetty. Olisi todella hienoa, jos heinäkuussa tilanne olisi niin hyvä, että rajat aukeaisivat ja Karjala ottaisi vastaan ihmisiä. Venäjän tilanne vaikuttaa toki vielä enemmän, hän pohdiskeli.

Niikon matkat joutui siirtämään kesä-

kuun alun Paanajärven matkaa ja arveli saman kohtalon tulevan myös kesäkuun lopun Vienan Karjalan matkalle.

– Matkalaiseni kuitenkin pääosin jaksavat odottaa. Loppukesästä on lisää matkoja ja syksylläkin.

– Veikkaan, että tämä epävarmuus jatkuessaan kaataa matkatoimistoja. Matkatoimistot eivät ole koskaan olleet rahasampoja, ja epäilen, monellako on säästöjä tällaisen varalle. Kuluttajavirastokin oli niin ovela, että laskutti täysimääräisen valvontamaksun poikkeuksellisesti jo alkuvuodesta.

Petri Niikko on päättänyt jatkaa vaiko-

ka lainan voimalla matkoja heti, kun se on mahdollista.

Hän kertoo tosin pelkäävänsä, että matkustusrajoitukset poistetaan kaikkein viimeisimpänä.

– Minulla on periaatteessa siis valmius toteuttaa kesällä sovitut matkat, mutta toukokuussa se sitten selvinnee. Vaikka rajat aukeavat, vaikuttanee korona hiljentävästi matkailuun. Tavoitteita on laskettava rajusti. Itse keskityn kuitenkin ehkä vielä enemmän tuttuun Karjalaan ja jätän lentomatkoja vähemmälle. Karjalassa on tilaa hengittää ja nauttia puhtaasta luonnosta, hän sanoo.

UUTISIA

Sugri-kokous siirtyy ensi vuoteen

Suomalais-ugrialaisten kansojen kahdeksas maailmankongressi siirtyy suunniteltua myöhempään ajankohtaan. Kokous oli määrä pitää Viron Tartossa 17.–19. kesäkuuta. Uusi päivämäärä on vuoden kulluttua 16.–18.6.2021. Kongressi aiotaan pitää aiemmin sovitun mukaisesti Viron kansallismuseossa Tartossa.

Kongressiin oli ilmoittautunut 23 suomalais-ugrilaisen kansan edustajia Suomesta, Virossa, Unkarista, Venäjältä sekä muutamista muista maista. Tarttoon oli arvioitu olevan tulossa yli 500 ihmistä, jotka ovat virallisia delegaatteja eli valtuutettuja sekä tarkkailijoita, toimittajia ja erilaisia vieraita. Kongressin avajaisiin oli kutsuttu Suomen, Unkarin, Venäjän ja Viron presidentit.

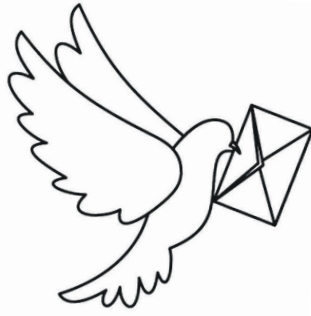
Päätöksen kongressin siirtämisestä teki suomalais-ugrialaisten kansojen konsultatiokomitea. Karjalan Sivistysseurasta oli ilmoittautunut mukaan kaksi delegaattia ja yksi tarkkailija.

Kiovan luolaluostarissa jäi juhla väliin

Ukrainalaisessa Kiovan luolaluostarissa, Kievo-Petserskaja Lavrassa kuoli suomalaisen pääsiäisen aikaan kaksi munkkia koronaviruksen aiheuttamaan covid-19-tautiin. Lisäksi lähes sata muuta ihmistä oli saanut viruksen. Luku nousi pian 140 tartuntaan. Sairastuneiden määrä oli erityisen suuri suhteutettuna koko Kiovan kaupungin tartuntoihin.

Luostari on perustettu 1200-luvulla ja se on yksi Ukrainan merkittävimmistä ortodoksisista kohteista. Luostari on jaettu kahtia. Alaluostari on veljestön varsinainen koti ja kuuluu tällä hetkellä Moskovan patriarkaatin valvontaan. Yläluostari on siirretty Ukrainan kulttuuriministeriön alaisuuteen ja tunnetaan nimellä Kansallinen historiallinen ja kulttuurinen suojelualue.

Kaikki pääsiäiseen liittyvät juhlallisuuDET kiellettiin Kiovan luolaluostarissa ja se suljettiin. Pääsiäistä vietetään Ukrainassa vanhan kalenterin mukaan. Tänä vuonna se oli viikkoa myöhemmin kuin Suomessa käytettävän uuden läntisen kirkkokalenterin mukainen pääsiäinen.

Sivistysseura esittää pyynnön jäsenilleen

Karjalan Sivistysseura haluaa tavoittaa jäsenensä sähköisesti. Sillä on nyt käytössä seuran nettisivut, Facebook-sivut sekä uutiskanava Uutisčuppu – Uudisčuppu, joka tulee myös sähköpostiin tilaajilleen.

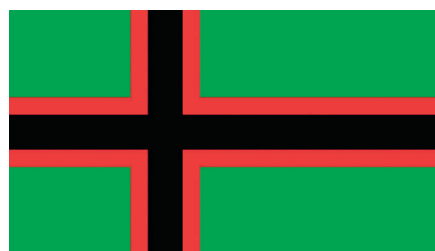
Koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ovat estäneet meitä toistaiseksi tapaamasta toisiamme tänä vuonna. Haluaisimme ajoittain lähettää jäsenille sähköpostia, mutta valitettavasti meillä ei ole kaikkien sähköpostiosoitteita. Toki tiedämme, ettei kaikilla sellaista olekaan. Kirjepostin lähettäminen on hidasta ja kallista.

Pyydämme, että kaikki jäsenet, jotka tietävät, ettei seuralla ole heidän sähköistä osoitettaan tai joiden osoite on muuttunut, toimittaisivat sen toimistoon osoitteeseen toimisto@karjalansivistysseura.fi.

Gallen-Kallelan lippu täytti sata vuotta

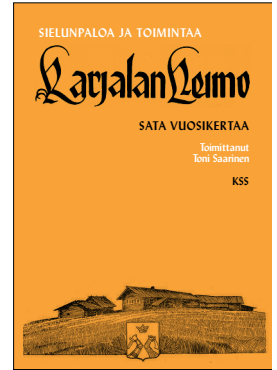
Taiteilija Akseli Gallen-Kallelan suunnittelemana vihreäpohjaisella Itä-Karjalan lipulla täytti sata vuotta maaliskuun lopussa. Lippua käytettiin Venäjän vallankumouksen jälkeisten heimosotien aikana vuosina 1920–1922 niissä Karjalan osissa, jotka tavoittelivat liittymistä Suomeen.

Jatkosodan aikana vuosina 1941–1944 lippu liehui Suomen siniristilipun rinnalla suomalaisjoukkojen valloittamassa osassa Itä-Karjalaa. Viime vuosina ristilipun käyttö ja näkyvyys ovat kasvaneet, vaikka sillä ei ole virallista asemaa.

Sadan vuoden jutut julkaistaan kirja-albumina

Karjalan tasavallan kansallisarkiston hanke pakolaisten paluusta amnestian myötä julkaistaan syksyllä. ”Karjalan pakolaiset: tie kotiin” -kirja-albumi on tarkoitettu niiden Karjalan pakolaisten jälkeläisille, jotka 1920-luvun alussa muuttivat Karjalasta Suomeen ja palasivat myöhemmin Suomesta Karjalaan. Kirja kertoo karulla tavalla lähdön syistä ja paluun jälkeisistä kohdaloista.

Toni Saari-sen toimittama *Sielunpaloa ja toimintaa. Karjalan Heimo sata vuosikertaa* on hieno poikkileikkaus jäsenlehdestämme vuosien saatossa.

Sivistysseuran tavoitteena on käynnistää hanke, jossa luodaan matrikkeli itäkarjalaisista ensimmäisessä maailmansodassa sekä heimosotiin osallistuneista.

Julkaisutoiminnan puolella seurassa on työn alla ja odottamassa vuoroaan lukuisia kirjoja, joita julkaistaan niin sähköisinä kuin painettuina: historiaa, henkilökuvia, oppimateriaaleja, lastenkirjoja.

Karjalan Liiton jäsenistö kahvitteli

Tämän kevään ja alkukesän piti olla 80 vuotta sitten perustetun Karjalan Liiton suurta juhlaa. Koronaviruspandemia muutti kaiken, ja liiton jäsenistö kahvitteli kukin omissa oloissaan huhtikuun lopulla.

Karjalan Liiton juhlapäivä oli 21. huhtikuuta, jolloin Helsingin Käpylässä sijaitsevan Karjalatalon lipputankoon nostettiin sinivalkoinen ja punamusta lippu. Liitto toivoi myös jäsenistönsä nostavan siniristiliput salkoon tuona päivänä. Lisäksi suositeltiin kahvin tai teen juomista kotioloissa sekä menneiden mukavien hetkien muistelemista.

Suuri osa liiton jäsenistä on yli 70-vuotiaita ikäihmisiä, jotka kuuluvat virustaudin riskiryhmään. Karjalaiset Kesäjuhlat ja kaikki muut juhlallisuuDET jouduttiin perumaan.

HALLITUKSEN UUTISET

TOUKOKUU 2020

Kyllä me tästä selviämme

Seuran tämänvuotiset Heimopäivät ja vuosikokous on jouduttu siirtämään. Heimopäiville on varattu uusi ajankohta ja tilat 9.–11. lokakuuta Helsinkiin hotelli Arthuriin; vuosikokouksen ajankohta on avoina. Suomen hallitus on tehnyt eduskunnalle esityksen laiksi väliaikaisesta poikkeamisesta mm. yhdistyslaista covid-19-epidemian leviämisen rajoittamiseksi. Poikkeuslaki antaa mahdollisuuden siirtää vuosikokouksen pitämisen syyskuun loppuun asti. Meidän kannaltamme tietysti lokakuun loppu olisi ollut parempi. Nyt juuri tilanne on sellainen, että hallitus väläyttelee ikäihmisten eristämisen jatkuvan pitkäänkin.

Vuosikokouksessa meillä on ollut tapana raportoida laajasti kuluneesta vuodesta ja esitellä alkaneen vuoden suunnitelmat. Nyt emme näin voi toimia, ainakaan tämän kevään aikana.

Sivistysseuran hallitus pohti pitkään ja perusteellisesti tilannetta kokouksessaan, joka järjestettiin yhdistetysti sähköpostin ja Skype-kokouksen välityksellä. Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 2019 toimintakertomus esitettäväksi vuosikokouksessa jäsenille, sitten kun se on mahdollista. Samoin hallitus hyväksyi ehdotuksen vuoden 2020 toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi.

Toiminnallamme on suuri merkitys monille yhteistyökumppaneillemme, erityisesti itärajan takana toimiville. Toimintaa jatkamalla luomme uskoa tulevaan ja turvaamme ihmisten luottamusta tulevaisuuteen. Samalla annamme mahdollisuuden toteuttaa hankkeita, joilla monille tahoille on suuri merkitys.

Hallitus kantaa vastuunsa myös tässä tilanteessa. Ryhdymme toimeenpanemaan toimintasuunnitelmaa hallituksen vastuulla, varovaisin askelin, tilannetta ja talouden kehittymistä seuraten. Ohjeena on laadittu toimintasuunnitelma, sen pohjana olevat toiminnot sekä talousarvioluonnos. Jokainen toimeenpanopäätös punnitaan tiedossamme olevaa taloustilannetta vastaan. Suunnitelmat elävät korona- ja taloustilanteen myötä ja hyväksytään lopulta vuosikokouksessa tulevaisuudessa.

Useita hankkeita voidaan toteuttaa ilman suuria kokoon-tumisia. Hankkeita, jotka edellyttävät matkustamista ja tapaa-misia, joudutaan peruuttamaan tai siirtämään. Vuoden 2020 Vienankarjalan ja kulttuurin kurssi Pääjärvellä on päätetty peruuttaa, samoin Karjalan koululaisten kielikilpailun voittajien palkintomatka Suomeen. Molempien kohdalla päätöksen tekeminen on ollut selvää, rajaa ei ylitetä eikä kenenkään terveyttä vaaranneta. Mutta harmillistahan tämä on, vuosia jatkuneet perinteet katkeavat.

Kielen ja kulttuurin alueella seuralle on tärkeää tukea toimia, joilla karjalan kielen osaaminen paranee ja lisääntyy. Jatkamme erityisesti kansalliskielten opettajien osaamisen kehittämiseen liittyviä hankkeita, mutta seuraamme tarkasti niiden toteuttamismahdollisuuksia. Pari vuotta sitten käynnistynyt varhaiskasvatushanke, jossa kehitetään tukimateriaalia ja menetelmiä karjalan kielen siirtämiseen lapsille, etenee. Alun perin venäjäk-

si kirjoitettu ABC-opas on nyt taittovaiheessa. Käsikirjoituksen pohjalta on toimitettu Suomen oloihin sopiva versio suomen kielelle. Tämä tullaan kääntämään karjalaksi.

Karjalan kielen kursseja, kielileirejä ja ”Pakajamma karjalaksi” -klubeja järjestetään eri puolilla Karjalaa: Pääjärvellä, Kiestingissä, Sohanankoskella, Uhtualla, Vuokkiniemellä, Kostamuksessa; lyydin opetus jatkuu Kenjärvellä.

Historia ja perinne seuran toiminnan osa-alueena on laajentunut vuosien varrella, samoin julkaisuutoiminta.

Sivistysseura on käynnistänyt vuonna 2018 historiahankkeen *On monta eri Karjalaa – Есть много разных Карелий* yhdessä Petroskoin yliopiston historian laitoksen kanssa. Sen tavoitteena on tuoda maidemme yhteisen historian merkittäviä tapahtumia näkyviksi tutkittuun tietoon perustuen. Toiminnan muotoja ovat erilaiset yleistilaisuudet, historiaseminaarit, symposiumit, Studia Generalia -luennot, tutkijoiden artikkelien sekä historiallisten teosten käännökset ja julkaiseminen.

Paikallistasolla historiaansa ovat aktiivisesti ryhtyneet tekemään näkyväksi Vuokkiniemen ja Jyskyjärven kylät. Molemissa on toteutettu paikannimien opasteet karjalaksi ja järjestetään aiheesta yleisöluentoja. Vuokkiniemestä on tehty matkustajia varten kyläopas, jossa kerrotaan paikkakunnan historiasta.

Seuran toiminnasta heimosotien aikaan on historiankirjoituksessa kirjoitettu varsin vähän. Nyt on onnistuttu löytämään historianopiskelija, joka tekee gradutyönsä tästä aiheesta.

Maija Vaara tekee vianalaisista kansanpuvuista kaksiosaista julkaisua, jossa kuvataan Vianan pakolaisten mukanaan tuomia pukuja ja omistajiensa elämäntarinoita sekä opastetaan pukujen ompelemiseen.

Seura sai viime vuonna luoduksi yhteyden Arkangelin oblastinarkistoon, josta onnistuttiin tekemään merkittäviä asiakirjahankintoja vuodelta 1795. Nyt tätä yhteistyötä, joka hyödyttää sukututkijoita, pyritään jatkamaan.

Ajankohtaiskanavalla *Uutisčuppu – Uudisčuppu* julkaistaan kiinnostavia uutisia meiltä ja muualta, tietoa tulevista tapahtumista sekä mielenkiintoisia artikkeleita.

Uutiskirjeen voi tilata sähköpostiinsa kirjoittamalla sähköpostiosoitteensa kohtaan SÄHKÖPOSTIOSOITE sähköisen lehden etusivulla. Kanavan käyttöönotto lisää seuran mahdollisuuksia nopeampaan ja kattavampaan tiedottamiseen.

Ja mikä parasta lukijoiden kannalta, uusimmat uutiset tupsahtavat tuoreeltaan omaan sähköpostiin!

LAUKUNKANTAJAT

TOUKOKUU 2020

Korona, tuo pirulainen

TAPANI KAUKONIEMI

Matkaliput oli tulostettu, laukku pakattu, tervehdyspuhe kirjoitettu. Olimme **Eila Stepanovan** kanssa lähdössä Suomen karjalaisten edustajina seuraavana aamuna Aunukseen, Karjalaisten IX kerähmöön. Oli torstai 12. maaliskuuta, todennettuja koronatapauksia oli Suomessa 109. Maamme hallitus ryhtyi juuri tuona päivänä jarruttelemaan epidemian käynnistymistä.

Iltamyöhällä päätimme peruuttaa matkamme.

Maailma oli siirtynyt uuteen, kaikille tuntemattomaan vaiheeseen. Maahan julistettiin poikkeusolot, valmiuslain käyttöönottoa ruvettiin valmistelemaan. Sosiaalisia kontakteja tuli minimoida, kokoontumisia vähentää, rajat suljettiin. Koulunkäynti ja työnteko siirtyivät kotien seinien sisäpuolelle.

Piti päättää historiaseminaarin ja Heimopäivien siirtämisestä ja ottaa kantaa vuosikokouksen järjestämiseen. Ne oli suunniteltu pidettäväksi 17.–19.4. Yhteiset tapahtumat siirrettiin lokakuulle, mutta alkuperäisestä ajankohdasta vuosikokouksen järjestämiseksi yritimme pitää kiinni, onhan sen ajankohta määritelty yhdistyksen säännöissä. Kunnes kävi selväksi, että kokoontuminen 18.4. on mahdottomuus: joukkotapahtumat kiellettiin ja Uusimaa eristettiin.

Sivistysseuran hallitus joutui sähköisessä kokouksessaan pohtimaan vuosikokouksen järjestämistä. Media tulvi ehdotuksia ja kokemuksia sähköisistä kokoontumisista, opetus siirtyi nettiin, työkokouksia pidettiin virtuaalisesti, yhteisöjen jäsenet tapasivat toisiaan on-line. Konsertteja, taidetapahtumia, tansseja, jumpaa järjestettiin netissä.

Maassamme otettiin todellinen digiharppaus.

Mutta miten seuran vuosikokous järjestettäisiin sähköisesti, kun katsotaan, että henkilökohtainen osallistuminen on yhdistyksen toiminnan edellytys, vaikka usein kokoukseen osallistuu vain osa jäsenistä? Miten hoidetaan osallistujien jäsenyyden tarkistaminen, miten puheenvuorojen käyttäminen, esitysten tekeminen, äänestäminen, suljettu lippuäänestys ja äänestysalaisuuden säilyttäminen? Miten todennetaan, että äänioikeutta käyttää äänioikeutettu jäsen ja että ääni annetaan vain kerran?

Puhumattakaan siitä, että kaikilla jäsenillämme ei ole sähköpostia eikä välttämättä minkäänlaista sähköistä välinettä, jonka kautta osallistua.

Teimme päätöksen siirtää vuosikokous myöhempään ajankohtaan.

Sitemmin Suomen hallitus on tehnyt eduskunnalle esityksen laiksi väliaikaisesta poikkeamisesta muun muassa yhdistyslaisista covid-19-epidemian leviämisen rajoittamiseksi. Poikkeuslaki antaa mahdollisuuden siirtää vuosikokouksen pitämisen syyskuun loppuun mennessä.

Poikkeuslaki sallisi etäosallistumisen, vaikka sitä ei säännöissä mainittaisikaan. Mutta kokousta ei voitaisi pitää kokonaan etänä, vaan kokous täytyisi pitää jossakin paikassa ja siihen sitten voitaisiin osallistua myös etänä. Muussa tapauksessa jäsenet asetetaan epätasa-arvoiseen asemaan ja siinä on jo ainakin moittimisen paikka, jos myös kokouspaikalle ei voi tulla.

”Tämä pirulainen on voitettavissa” sanoi tasavallan presidentti

Eva-Kaisa Linna kuvattuna Solovetskin luostarin portilla kesällä 2018.

Sauli Niinistö avatessaan pääministerin kanssa kampanjan, jonka tarkoitus lujittaa suomalaisten henkistä kriisinkestävyyttä.

Karjalan Sivisyysseura on selvinnyt monista haastavista vaiheista pian 114 vuotta kestäneellä taipaleellaan. Jo seuran perustamista seuraavana vuonna Venäjän hallitusvalta pyrki asettamaan esteitä Wienan Karjalaisten Liiton toiminnalle, usea lupaavasti käynnistynyt hanke jouduttiin keskeyttämään.

Venäjän toinen sortokausi aiheutti toiminnan hiipumisen muutamaksi vuodeksi, mutta jo vuonna 1917 virisi uusi mahdollisuus käynnistää toiminta. Vuodet 1918–1922 olivat heimosotien ja kansannousun aikaa, joka johti mittaviin pakolaisvyöryihin. Sivisyysseuran roolia näissä historian käänneissä ryhdytään lähiaikoina selvittämään.

Talvi- ja jatkosodan aikana seuran pyrkimykset yhteyksien luomisesta siviiliväestöön osoittautuivat mahdottomiksi, sotien jälkeen seura oli yksi niistä yhteisöistä, joiden toimintaa tarkkailtiin, mutta se sai jatkaa, toisin kuin monet, joiden toiminta vaadittiin lakkautettavaksi. 1950–1970-luvuilla heimotyö oli lamassa, kunnes perestroikan aika avasi rajat ja yhteistyö käynnistyi uudelleen.

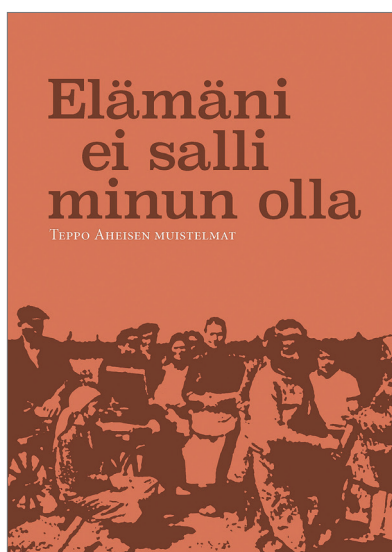
Nyt elämme kumppanuuden aikaa. Yhteistyö on mutkatonta eikä se enää ole lankapuheluiden, hitaasti kulkevien kirjeiden ja harvaksen tapahtuvien tapaamisten varassa.

Kuusi viikkoa on kulunut siitä, kun virusta ruvettiin suitsimaan. Todennettujen tartuntojen määrä on nyt 4 400. Tapaamisia ja yhdessäoloa rajoitetaan, raja naapurimaahamme Venäjälle on suljettu. Koronapandemia hidastaa mutta ei estä yhteistyötämme. Rajoitteet haastavat kehittämään uudenlaisia toiminnan muotoja.

Kunnes jälleen tapaamme.

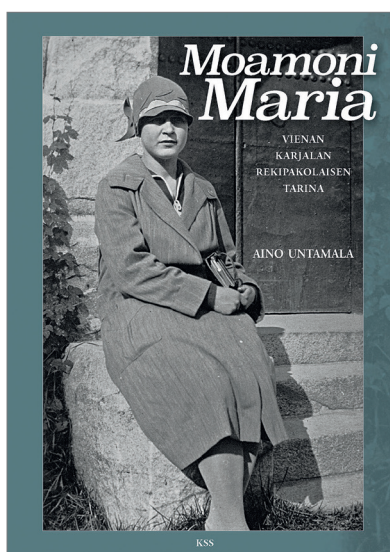
Eeva-Kaisa Linna keskustelelee tällä palstalla karjalaisuuteen liittyvistä asioista.

Uutuuksia Karjalan Sivistysseuran verkkokaupassa

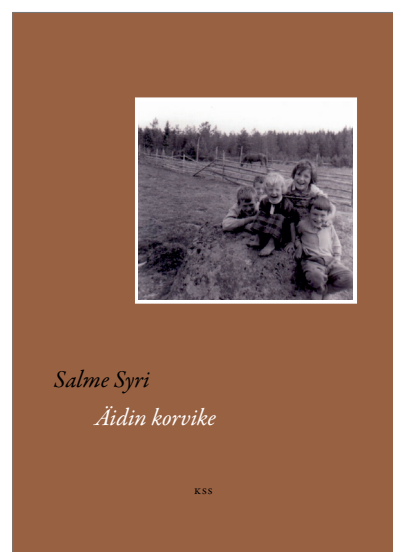
TEPPO AHEISEN MUISTELMAT

Teppo Pekanpoika Aheinen syntyi 1911 Kiimasjärvellä. Hän kirjoitti muistelmat pääasiassa sotilas-sairaalassa Tomskissa toisen maailmansodan aikana. Jo elämänsä alkupuolella Aheinen joutui elämään niin pulavuosien, Neuvosto-Venäjän pakkokollektivisointien kuin sotien läpi. Muistelmat toimivat aikalaiskuvauksena Neuvosto-Karjalasta 1900-luvun alkupuoliskolla. Lukijaa odottaa monisävyinen kertomus elämästä, jota ei muualla ole kerrottu tai muistiin kirjattu.
Hinta 15 €

AINO UNTAMALA: MOAMONI MARIA

Aino Untamala käsittelee uutuuskirjassaan Moamoni Maria sukunsa historiaa sekä äitinsä että isänsä puolelta. Yli 300-sivuisessa, faktaa ja fiktiota yhdistelevässä muistelmateoksessa on mukana neljä kuvallitettua. Jo aiemmin Untamala on kirjoittanut äitinsä lapsuudesta Vienan Karjalassa kirjan Pakoon – ”Starina”. Työvuosinaan hän toimi ala-asteen opettajana ja osallistui aktiivisesti peruskoulun kehittämiseen sekä ohjaavana opettajana että oppikirjojen tekijänä.
Hinta 28 €

SALME SYRI – ÄIDIN KORVIKE

Salme Syrin Äidin korvike on jatkoa Kahleissa kylmän maan -kirjaan. Aili-äiti oli kuollut ja lapset jäivät Viljo-isän kanssa pientilalle. Viljo oli ollut jo vuodesta 1935 rakentamassa Salpalinjaa. Hän soti viimeksi etuvartiomiehenä Vienan Karjalassa Vuokkiniemellä. Koti ja taloustyöt olivat aivan uusi alue. Aili-vaimo oli ollut se älykkäämpi osapuoli, jota ilman perheen talous heikkeni. Eläimet navetassa kärsivät ja kotiaskareet ontuivat. Pienikokoinen Seija-tyttö oli alle 12 vuoden.
Hinta 20 €

HANKI KIRJAT KARJALAN SIVISTYSSEURAN VERKKOKAUPASTA

www.karjalansivistysseura.fi/kauppa/
tai tilaa sähköpostitse: toimisto@karjalansivistysseura.fi